

En kvalitativ undersøgelse af sociale og identitetsmæssige barrierer før og under et exit-forløb

Foto: Unsplash

Line Berggren Larsen

Vejleder: Sune Qvotrup Jensen

Aalborg Universitet, Kriminologi

Januar 2026

Anslag: 154.572

Forord

Jeg vil gerne takke alle de personer, som har været med til at bidrage og støtte mig i at udarbejde dette speciale. Et kæmpe tak til Sune Qvotrup Jensen for kyndig vejledning og for at udvise stor forståelse for min elitesportskarriere sideløbende med specialet.

Line Berggren Larsen
Kandidatuddannelsen i kriminologi
Januar 2026

Abstract

This thesis examines the barriers that can influence gang members into completing or even entering an exit-program in the first place and the barriers that can have a significance for the gang members experience of the program. The objective of this thesis is to examine which barriers the gang members and professionals meet in the exit-process, and how these barriers create challenges in supporting the gang members to leave the criminal community. The thesis is based on a qualitative research design using interviews with former gang members and professionals involved in the exit initiative. In addition, this thesis uses public records from several municipalities to gather relevant material for the analysis.

The analysis is based on labeling theory, subcultural theory and social learning theory. Together these theories provide a theoretical foundation for understanding the social and identity related processes in the gang and in the exit-program. Furthermore, the theories help with understanding why the barriers occur in the first place.

The thesis concludes that labeling and subcultural bonds is a large reason barriers occur in an exit-program. The success of an exit-program depends on how the professionals handle social barriers and at the same time create the right framework for the gang members while going through an exit. It is concluded that barriers such as labeling, subcultural bonds and the feeling of not belonging socially have a great impact on gang members opinion, participation and successful completion in the exit-program.

GAI-erklæring

I udarbejdelsen af mit speciale har jeg anvendt generativ AI som et redskab til sparring og til hjælp med grammatik. Derudover har jeg brugt generativ AI til idéudvikling og som sparring i forhold til litteratur. Jeg har ikke på noget tidspunkt anvendt generativ AI til at skrive afsnit eller dele af mit speciale, og alt fagligt indhold og konklusioner er udarbejdet og udviklet af mig.

Indholdsfortegnelse

1.	INDLEDNING	5
1.1.	MOTIVATION FOR VALGET AF DETTE EMNE	5
1.2.	INTRODUKTION TIL EMNET OG RELEVANSEN.....	5
1.3.	PROBLEMFELT OG PROBLEMFORMULERING	6
1.4.	FAKTAAFSNIT OM ROCKER- OG BANDEGRUPPERINGER	6
1.5.	LÆSEVEJLEDNING	7
2.	EKSISTERENDE FORSKNING	8
2.1.	LITTERATURSØGNING	8
2.2.	KONTEKST OG BAGGRUND.....	9
2.3.	DANSK FORSKNING	9
2.4.	INTERNATIONAL FORSKNING	11
2.5.	REFLEKSION OVER EKSISTERENDE FORSKNING.....	11
3.	EMPIRI OG METODE	12
3.1.	METODEVALG.....	12
3.2.	ADGANG TIL FELTET	13
3.3.	AKTINDSIGT.....	13
3.4.	INFORMANTER OG SAMTYKKE	14
3.5.	OBSERVATION I ØSTRE LANDSRET.....	16
3.6.	DATABEARBEJDNING OG KODNING.....	16
3.7.	METODISKE REFLEKSIONER	17
3.8.	ETISKE REFLEKSIONER	18
4.	TEORETISK RAMME	19
4.1.	STEMPLINGSTEORI	19
4.2.	SUBKULTURTEORI	20
4.3.	SOCIAL LÆRINGSTEORI.....	21
4.4.	RELEVANS FOR DETTE SPECIALE	22
4.5.	STYRKER OG SVAGHEDER.....	23
5.	TILGANG TIL ANALYSE	24
6.	ANALYSE	25
6.1.	FAKTAAFSNIT.....	25
7.	UNDERSPØRGSMÅL	32
7.1.	DELANALYSE 1: HVORDAN KAN STEMLING, SUBKULTUR OG IDENTITET SKABE BARRIERER FØR OG UNDER ET EXIT-FORLØB?	33
7.2.	DELANALYSE 2: HVORDAN OPLEVER TIDLIGERE BANDEMEDLEMMER EXIT-INDSATSEN?	38
7.3.	DELANALYSE 3: HVORDAN OPLEVER DE FAGPROFESSIONELLE EXIT-INDSATSEN?	44
8.	DISKUSSION	53
8.1.	RESULTATER I SPECIALET OG TEORETISK REFLEKSION	53
8.2.	BANDEPAKKERNES BETYDNING	56
8.3.	SPECIALETS STYRKER OG SVAGHEDER	57
8.4.	KRITISK REFLEKSION OVER TEORI OG PRAKSIS	59
8.5.	SPECIALES BIDRAG	59
9.	KONKLUSION	61
10.	LITTERATURLISTE	63
11.	BILAG	67

1. Indledning

1.1. Motivation for valget af dette emne

Interessen for dette speciale udspringer af en nysgerrighed for sociale og relationelle dynamikker, og bandemiljøets kompleksitet. Jeg har som frivillig i Røde Kors og Café Exit mødt indsatte og løsladte, som har haft deres gang i bandemiljøet eller som kender nogen som har. Disse mennesker har blandt andet givet udtryk for, at det kan være svært at forlade det kriminelle miljø af grunde som rækker ud over praktiske og institutionelle rammer. Når jeg har snakket med de indsatte og løsladte, har jeg fornemmet, at det i høj grad handler om tilhørsforhold, at skabe en ny identitet og bryde med de normer og værdier, som man har tillært sig i bandemiljøet. Denne fornemmelse har jeg haft lyst til at undersøge nærmere, og derfor fandt jeg motivationen for netop dette emne i mit speciale.

1.2. Introduktion til emnet og relevansen

Rocker- og bandekriminalitet udgør en samfundsmæssig udfordring i Danmark, som er komplekst og vedvarende. National Enhed for Særlig Kriminalitet (NSK) har udarbejdet en rapport angående rocker- og bandesituationen i Danmark. I september 2025 var der registreret 1.365 personer, som enten er tilknyttet en rocker- eller bandegruppering. Disse personer er i september 2025 registreret med 2.287 overtrædelser af straffeloven, våbenloven, lov om euforiserende stoffer eller andre særlove. Ved udgangen af september 2025 var 101 i exit-forløb, men tallene afspejler et øjebliksbillede og er derfor dynamiske (National Enhed for Særlig Kriminalitet, 2025, s. 2, 4). For de personer, som gerne vil forlade rocker- og bandemiljøet, er vejen ud sjældent enkel eller nem. Forskellige faktorer kan have en negativ og positiv rolle, og der kan både være praktiske og psykologiske barrierer (Skovlund & Larsen, 2021, s. 86–87). Derfor kan exit-indsatsen spille en central og vigtig rolle for rocker- og bandemedlemmer, når de forsøger at finde deres vej ud af det kriminelle miljø. Et exit-forløb skal skabe rammer for, at bandemedlemmet har mulighed for at forlade bandemiljøet med rette vejledning og støtte fra fagprofessionelle. Dog kan der være personlige og strukturelle faktorer, som kan have en betydning for om et bandemedlem kan gennemføre et exit fra bandemiljøet (Justitsministeriet, 2011, s. 1–3). Derfor er relevansen for at identificere og undersøge de barrierer som kan være før og under et exit-forløb også tydelig. På trods af, at der er organiserede indsatser, som eksempelvis exit-indsatsen, så viser eksisterende forskning at der opstår tilbagefald og frafald i exit-programmer (Skovlund & Larsen, 2021, s. 85–95). En bedre forståelse for de barrierer og faktorer, som kan opstå før og under et exit-forløb, kan derfor være med til at belyse hvilke parametre man som fagprofessionel og bandemedlem skal være opmærksom på.

1.3. Problemfelt og problemformulering

Exit-indsatsen er blevet etableret som værende en indsats mod organiseret kriminalitet i Danmark og har til formål at støtte de mennesker, som har et ønske om at forlade bandemiljøet. Indsatsen bunder i et tværfagligt samarbejde mellem politi, kriminalforsorgen, kommuner og andre relevante aktører, som skal sørge for en helhedsorienteret tilgang. Exit-programmet kan variere fra kommune til kommune, men selve grundlaget for programmet hviler på de samme principper fra den nationale exit-strategi (Justitsministeriet, 2011, s. 1–2). Exit-indsatsens opbygning og indhold vil blive redegjort for senere i specialet.

Der eksisterer begrænset viden om, hvordan rocker- og bandemedlemmerne opfatter exit-programmet og hvad de oplever som værende barrierer for et succesfuldt exit-forløb. Derfor finder jeg det relevant at undersøge netop dette og det vil jeg gøre ved hjælp af følgende problemformulering:

Hvilken betydning har barrierer som stemping, subkulturelle bånd og manglende fællesskab for bandemedlemmers deltagelse i og oplevelse af exit-programmer – og hvilken rolle spiller henholdsvis bandemedlemmernes og de fagprofessionelles opfattelse af exit-programmet?

For at besvare problemformuleringen har jeg udarbejdet tre underspørgsmål. Disse underspørgsmål skal sikre den røde tråd i specialet og samtidig sørge for, at jeg får besvaret min problemformulering. Mine tre underspørgsmål lyder således:

- Hvordan kan stemping, subkultur og identitet skabe barrierer før og under et exit-forløb?
- Hvordan oplever tidligere bandemedlemmer exit-indsatsen?
- Hvordan oplever de fagprofessionelle exit-indsatsen?

1.4. Faktaafsnit om rocker- og bandegrupperinger

For at få en forståelse af rocker- og bandegrupperinger, samt miljøet generelt, vil jeg i dette afsnit redegøre for dette. Rocker- og banderelateret kriminalitet har i mange år været på den samfundsmæssige dagsorden og har eksisteret i Danmark siden 1960'erne. Indsatsen mod rocker- og bandekriminalitet har været højt prioriteret for dansk politi og andre myndigheder (Hestehave et al., 2013, s. 215). Der er ikke en bestemt definition for hvad en bandegruppering eller en rockerklub er, men der er nogle karakteristika som beskriver det. Det er svært at definere hvad en bande er, fordi der skal skelnes mellem om det er en gruppe af mennesker som begår kriminalitet sammen eller om det er en kriminel gruppe, som er en bande. Det der adskiller bander fra grupper af mennesker som begår kriminalitet sammen er, at de i banderne begår varierende former for kriminalitet og de samtidig deler

en fælles socialt identitet. Denne identitet udtrykkes gennem navne og symboler, eksempelvis ved at have en klubvest. Bander kan have en stærk intern loyalitet, hvor kriminelle handlinger bliver planlagt nøje. Samtidig kan bander også være mindre organiserede og opstå mere spontant. Det handler meget om tilhørsforhold til gruppen og det sociale fællesskab, end det handler om regler og rammer (Hestehave et al., 2013, s. 216). En rockerklub er derimod mere organiseret og struktureret. Her er der typisk et hierarki, hvor titler som president, sergeant at arms og treasurer eksisterer. Disse titler er roller, som medlemmerne kan få alt efter deres status i klubben. President er det medlem med højeste status, sergeant at arms er en form for sikkerhedschef og treasurer er kasserer i klubben. Der kan dog være flere titler og roller i klubben, og disse roller og titler kan også eksistere i en bandegruppering. Ligesom bandegrupperinger, har en rockerklub et klubnavn og symbolske kendetegn, som eksempelvis en klubvest. Et medlemskab i en rockerklub kræver en formel proces, hvor man ofte er på prøveperiode som prospect. Derudover kræver det ofte, at man ejer en motorcykel for at blive medlem, da dette er kernen i identiteten af klubben. Dette ses også ved flere rockerklubber, hvor klubnavnet ender med MC, som er en forkortelse af motorcycle club. Sammenlignet med bandegrupperinger, ses det at medlemmerne af rockerklubber bliver i grupperingen i længere tid og derfor er der også oftere en højere gennemsnitsalder i rockerklubber (Det Kriminalpræventive Råd, 2024).

I dette speciale bliver der ikke gået i dybden med om individet er et medlem af en bandegruppering eller en rockerklub, og derfor vil der i specialet blive skrevet bandemedlemmer som en overordnet betegnelse for både bandemedlemmer og medlemmer af en rockerklub. Dette for at undgå for mange gentagelser og for at undgå unødvendigt fyld.

1.5. Læsevejledning

Dette speciale er bygget op således, at læseren præsenteres for eksisterende forskning på området, empiri og metode, den teoretiske ramme, analysen, diskussion og til sidst konklusion.

Til start gennemgås eksisterende forskning på området, herunder national og international forskning. Meningen med dette er, at anbringe specialet i en videns- og forskningsmæssig kontekst, og samtidig bruge allerede eksisterende forskning i min analyse og til at besvare min problemformulering.

Derefter vil der i empiri og metode afsnittet beskrives adgang til feltet, samt være en introduktion af min empiri og beskrivelse af databearbejdning. Dette afsnit afsluttes med metodiske og etiske refleksioner, som belyser overvejelser og begrænsninger ved dette speciale.

Den teoretiske ramme vil dernæst blive præsenteret, hvor der er fokus på de teorier som danner grundlag for analysen. I dette afsnit gennemgås stemplingsteori, subkulturteori og social læringsteori, hvor der til sidst bliver redegjort for relevansen, samt styrker og svagheder.

I afsnittet om min analytiske tilgang vil der her beskrives hvilken analysestrategi jeg har anvendt og hvordan teorier, samt empiri anvendes i analysen.

Analysen vil som det næste blive præsenteret, hvor jeg starter med et faktuel afsnit for at danne en ramme for analysen, samt holde den røde tråd i specialet. Herefter besvares speciales tre underspørgsmål gennem delanalyser, som tager udgangspunkt i min empiri og valgte teorier. De tre delanalyser har fokus på henholdsvis barrierer i exit-indsatsen, bandemedlemmernes oplevelser af exit-forløbet og de fagprofessionelles oplevelser af exit-forløbet. Analysen er delt op på denne måde for at sørge for, at speciales problemformulering bliver besvaret.

Efter analysen vil der blive præsenteret et diskussionsafsnit, som har fokus på speciales fund, den nyeste bandepakke og speciales begrænsninger, samt bidrag.

Slutteligt vil jeg konkludere og besvare min problemformulering, hvor især mine centrale fund i specialet uddybes.

Jeg er opmærksom på, at Kriminalforsorgen har d. 1 november 2025 skiftet navn til Danmarks Fængsler (Danmarks Fængsler, 2025). Jeg har valgt at benytte mig af terminologien Kriminalforsorgen, fordi det var navnet som var gældende i min undersøgelsesperiode og imens jeg foretog mine interviews. Derfor er det denne terminologi, som vil blive brugt i dette speciale.

2. Eksisterende forskning

I følgende afsnit vil jeg redegøre for min litteratursøgning og for den eksisterende forskning, som der er på området. Redegørelsen for eksisterende forskning vil give et overblik over centrale problemstillinger og aktuel viden på området. Meningen med denne gennemgang er at blive klogere på allerede undersøgte problemstillinger, som kan kobles på undersøgelsen i dette speciale.

2.1. Litteratursøgning

Jeg har foretaget en struktureret litteratursøgning med danske og engelske søgeord. For at kunne afdække området bedst muligt har jeg søgt bredt på følgende databaser: Google Scholar, Det Kongelige Bibliotek, ScienceDirect, AAU Bibliotek, Primo (AAU) og VIVE. Min struktureret

søgning har taget udgangspunkt i bestemte søgeord, som eksempelvis “bander”, “gangs”, “grupperinger”, “desistance”, “exit”, “politi”, “police” og “stempling”. For at præcisere min søgning, har jeg brugt “and”, “or”, “not” og det kunne eksempelvis være “bander AND exit” som vil være søgestrategien. Hvis min søgning ikke har givet et brugbart resultat, har jeg ændret det til engelsk eller skrevet synonymer. Det kunne eksempelvis være “kriminelle grupperinger” i stedet for “bander” eller “rehabilitation programs” i stedet for “exit”.

2.2. Kontekst og baggrund

Bandekriminalitet har i mange år været et samfundsmæssigt opmærksomhedspunkt, som forskere, politikere, fagfolk og myndigheder bestræber sig på at forebygge og reducere. Exit-programmerne er centrale i mange af Danmarks kommuner for at kunne hjælpe bandemedlemmerne ud af bandemiljøet og de kriminelle fællesskaber. Indsatserne faciliterer ikke kun et brud med bandemiljøet og det at være bandemedlem, men indsatserne adresserer også psykologiske og sociale udfordringer og barrierer i et exit-forløb. Derudover kan de fagprofessionelle og exit-kandidaternes opfattelse af exit-programmerne have en betydning for, hvordan indsatserne opleves for den enkelte (Justitsministeriet, 2011, s. 1–4).

I denne forbindelse er det relevant at undersøge, hvordan forskellige samfund og nationer håndterer udfordringer i forbindelse med bande-exit, og hvilke studier og litteratur der kan hentes fra både danske og internationale erfaringer. Ved at inkludere bred forskning bliver det muligt at sammenligne forskellige erfaringer, tilgange og holdninger, samt identificere eventuelle fællestræk og forskellige synsvinkler på problemstillinger indenfor dette område.

2.3. Dansk forskning

Denne opgave har fokus på bandekriminalitet i Danmark og derfor vil dansk forskning på området være relevant at inddrage. Skovlund og Larsen har undersøgt hvilke udfordringer tidligere bandemedlemmer står overfor, når de forsøger at forlade bandemiljøet. Desuden fokuserer de på de identitetskonflikter, som kan opstå under exit-processen og hvordan disse identitetskonflikter kan føre til tilbagefald til bandemiljøet og kriminalitet generelt (Skovlund & Larsen, 2021, s. 85–86). Hovedpointerne i denne undersøgelse er interessante og værd at reflektere over. Skovlund og Larsen mener blandt andet, at identitetskonflikter er en central udfordring. De fremhæver, at en del af exit-programmerne ikke fokuserer nok på de identitetsproblemer, som tidligere bandemedlemmer kan have og oplever. Skridtet fra at have en kriminel identitet til en lovlydig identitet indebærer for det meste en omstrukturering af selvopfattelse og værdier (Skovlund & Larsen, 2021, s. 86–96). En anden pointe

som Skovlund og Larsen finder vigtigt er risiko for tilbagefald. Uden sociale og positive netværk, vil der være en betydelig risiko for tilbagefald og generelle kriminelle aktiviteter. Skovlund og Larsen mener, at dette blandt andet skyldes manglende tilhørsforhold og positive relationer (Skovlund & Larsen, 2021, s. 86–88). En vigtig pointe som Skovlund og Larsen fokuserer på, er exit-programmernes virkning og betydning for de tidligere bandemedlemmer. De argumenterer for, at størstedelen af exit-programmerne mest fokuserer på de ydre faktorer, som bolig og beskæftigelse, men ikke fokuserer på de indre faktorer, som de psykologiske og identitetsmæssige parametre (Skovlund & Larsen, 2021, s. 93–96).

Skovlund og Larsens konklusion på baggrund af deres undersøgelse er, at der fra exit-programmernes side skal være et større fokus på de indre faktorer og mekanismer. De mener, at det er nødvendigt at integrere en større forståelse for identitetsdannelse og positive relationer, som kan støtte den proces, som bandemedlemmerne er i gang med (Skovlund & Larsen, 2021, s. 96). Jeg vil mene, at denne undersøgelse er relevant for mit speciale, da den fokuserer på hvorfor det er vigtigt at tage højde for både indre og ydre faktorer. Undersøgelsen belyser, hvordan tidligere bandemedlemmer opfatter autoriteter og hvordan deres deltagelse i exit-programmet kan påvirke dem (Skovlund & Larsen, 2021, s. 96).

Mette-Louise E. Johansens studie med udgangspunkt i etnografisk feltarbejde i en exit-enhed i Aarhus viser, hvordan politiets og socialfaglige medarbejders arbejde med bandemedlemmer i et exit-forløb fokuserer på relationelle strategier, samt hvordan relationerne mellem fagprofessionelle og bandemedlemmer fungerer. Dette studie belyser, hvordan bandemedlemmerne opfatter politiets rolle og hvilken betydning denne opfattelse har for deres oplevelse af exit-programmet. Johansen fokuserer dog ikke på forskellige opfattelser på tværs af aktører og deltagere i exit-programmet. Johansen introducerer begrebet “relationel work” til at forstå betydningen af relationer og hvordan relationerne bruges til at støtte og samtidig kan fungere som kontrolmekanismer. Johansen argumenterer for, at politiets rolle kan fremstå på to måder i form af støtte og overvågning (Johansen, 2023, s. 294–305). Jeg vil mene, at dette studie er relevant for dette speciale, da den giver forståelse for hvordan politiet opleves af bandemedlemmerne i et dansk exit-program og samtidig går i dybden med betydningen af politiets relationelle arbejde i exit-programmet.

2.4. International forskning

Internationalt er der lavet undersøgelser og studier af forskellige bandemiljøer og forskellige myndigheders arbejde med bande-exit. I denne forbindelse har jeg valgt, at inddrage et studie, som jeg finder relevant for dette speciale.

David C. Pyrooz og Scott H. Deckers studie tager udgangspunkt i interviews med 84 unge tidligere bandemedlemmer i Arizona med fokus på motiver og redskaber til at forlade bandemiljøet. Pyrooz og Decker forklarer, at push- og pull faktorer betyder noget for måden de unge forlader bandemiljøet på. Push-faktorerne er indre årsager til at forlade bandemiljøet og kan være årsager som, at bandemedlemmet er træt af vold og trusler. Pull-faktorerne er ydre årsager for at forlade bandemiljøet og kan være familie eller arbejde. Pyrooz og Decker beskriver, at der er en oftere fjendtlig reaktion fra banden, når det er push-faktorerne som dominerer. På baggrund af disse faktorer argumenterer Pyrooz og Decker for måden bandemiljøet bliver forladt på og dette kan være en fjendtlig eller ikke fjendtlig måde (Pyrooz & Decker, 2011, s. 418–421). Desuden påpeger de, at mange bandemedlemmer som forlader miljøet, bevarer sociale bånd og relationer til banden, og dette kan føre til tilbagefald til bandemiljøet (Pyrooz & Decker, 2011, s. 421–424). Jeg vil mene, at dette studie er relevant for dette speciale, da studiet belyser de sociale og personlige faktorer som kan have en betydning for at forlade bandemiljøet. Selvom politiet og aktørernes rolle ikke bliver undersøgt direkte, giver studiet en forståelse for, hvad der kan motivere et bandemedlem til at forlade bandemiljøet og hvilke faktorer der kan gøre det svært.

2.5. Refleksion over eksisterende forskning

Jeg har valgt at inddrage tre studier i mit speciale, hvoraf to er danske og et er amerikansk. I forskning af bandemiljøer vil jeg argumentere for, at det er væsentligt at forholde sig kritisk til overførbare af amerikanske studier til en dansk kontekst. Jeg har inddraget amerikansk forskning som bidrager med et indblik i mekanismer og faktorer i forbindelse med bande-exit, da dette giver et generelt indblik i menneskelige mekanismer. Fraværet af en omfattende velfærdsstat i USA kan spille en rolle i forhold til social ulighed, hvilket kan skabe andre livsbetingelser for bandemedlemmer i USA end i Danmark. Derudover vil jeg argumentere for, at et højere voldsniveau og tilgængeligheden af våben i USA har betydning for, hvordan bandemiljøet opfattes og hvordan sociale spilleregler i bandemiljøet i USA fungerer. Desuden vil det være svært at sammenligne danske og amerikanske bandemiljøer, da amerikanske ghetto områder ikke på samme måde kan sammenlignes med udsatte boligområder i Danmark, hvor kommunale indsatser spiller en stor rolle (Hestehave et al., 2013, s. 216–217).

Med dette mener jeg, at der burde være en forsigtighed angående amerikanske studier, når disse anvendes i en dansk kontekst. Dog vil international forskning give et bredere perspektiv og samtidig skabe forståelse for menneskelige mekanismer, som også kan gøre sig gældende i en dansk kontekst. Jeg har derfor valgt, at inddrage flere danske end amerikanske studier og samtidig have forståelse for, at danske studier kan sikre en national kontekst og amerikanske studier kan bidrage med viden, som kan give et større perspektiv på det specialet undersøger.

3. Empiri og metode

I følgende afsnit fremhæver jeg specialets empiriske grundlag og de metodiske valg, som ligger til grund for undersøgelsen. Jeg vil redegøre for, hvordan det empiriske materiale er indsamlet og hvilke rammer dette er blevet gjort under. Derudover vil jeg reflektere over metodiske begrænsninger og de fra- og tilvalg, som er blevet foretaget. Slutteligt vil jeg redegøre for arbejdet med samtykke og præsentere informanterne, samt de fremgangsmåder som er anvendt i forbindelse med databearbejdning og kodning af materialet.

3.1. Metodevalg

Dette speciale tager afsæt i en kvalitativ tilgang, da jeg gerne vil opnå forståelse for hvordan mine informanter oplever og forstår exit-programmets betydning og formål. Den kvalitative tilgang gør det muligt at undersøge og forstå informanternes egne erfaringer og refleksioner, i stedet for at forringe deres udtalelser til kvantificerbare kategorier (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 29–30).

Jeg har indsamlet mit empiriske materiale via syv semistrukturerede interviews. Denne interviewform er valgt, fordi den giver mulighed for struktur og fleksibilitet på samme tid. For at opnå struktur i interviewet udarbejdede jeg en interviewguide med kategorier, som sikrede at mine interviews berørte de emner, som jeg fandt vigtige for min undersøgelse (Bilag 13). Samtidig giver det semistrukturerede interview mulighed for at stille opfølgende spørgsmål, hvis informanterne bragte nye og andre relevante perspektiver i spil. Denne interviewform har derfor bidraget til, at informanternes egne perspektiver og oplevelser kom til udtryk (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 37–41).

For at opnå et bredt empirigrundlag og for at få flere synsvinkler i spil, har jeg også indsamlet materiale gennem aktindsigt. Materialet består primært af redegørelser, evalueringer og besvarelser af tilsendte spørgsmål. Dette giver kendskab til hvordan de forskellige kommuner beskriver og organiserer deres arbejde med exit-indsatsen. Materialet fra aktindsigten anses som kvalitativ empiri, idet det består af tekster, som jeg kan undersøge og analysere med formuleringer, indhold og tematikker. Der er dog

enkelte tilfælde, hvor der i materialet indgår statistik og derfor er dette et kvantitativt tilføjelse til det kvalitative materiale (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 29–30). Materialet fra aktindsigten supplerer og kan give andre perspektiver til den kendskab og indsigt, som opnås via interviewene.

3.2. Adgang til feltet

Undersøgelsen i dette speciale kræver kontakt til aktører, som har en særlig indsigt i feltet. Adgang til feltet er etableret gennem politi, kommunale enheder og tidligere bandemedlemmer, som har gjort det muligt at indsamle empiri og viden fra mennesker med erfaringer fra praksis og egne oplevelser.

For at indsamle relevant og brugbart empiri fra mennesker, som arbejder med exit-indsatsen, har jeg anmodet om aktindsigt i flere kommuner. Dette uddyber jeg senere i afsnittet omhandlende aktindsigt.

Jeg har en kontakt i Østjyllands Politi og i Midt- og Vestjyllands Politi, og derfor henvendte jeg mig til dem for at høre om muligheden for et interview. Dette var muligt i Østjyllands Politi med en politibetjent. Derudover har jeg via en fælles bekendt interviewet en politiinspektør i Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi. De tidligere bandemedlemmer og de kommunale medarbejdere som jeg har interviewet, har jeg kontaktet via mail og sociale medier.

Det har været vanskeligt at komme i kontakt med nuværende og tidligere bandemedlemmer, som ville lade sig interviewe. Jeg har været frivillig i Røde Kors og Café Exit, og derfor har jeg taget fat i mine kontakter derfra, for at høre om de kunne hjælpe med at finde informanter. Dette kunne ikke lade sig gøre, og derfor har jeg selv taget kontakt til tidligere bandemedlemmer, som er nogen jeg har fået kendskab til gennem kriminologi studiet og gennem DR's dokumentar, Exit bandeliv (DRTV & Hussein, 2025). Dette har jeg gjort via LinkedIn og Instagram, da disse to platforme var den nemmeste måde at komme i kontakt med dem på.

3.3. Aktindsigt

Jeg har sendt en anmodning om aktindsigt til sytten kommuner i Danmark, hvoraf syv af kommunerne sendte brugbart materiale tilbage. De syv kommuner er Ishøj, Roskilde, Gladsaxe, Herning, Aalborg, Horsens og Esbjerg Kommune. Tre af kommunerne tilbød at jeg kunne interviewe en medarbejder, og det er Horsens, Aalborg og Esbjerg Kommune. Frederikshavn, Bornholm, Holbæk, Viborg, København, Kerteminde, Odense, Albertslund, Aarhus og Randers Kommune svarede på min anmodning, men jeg vurderede, at svaret ikke var fyldestgørende eller relevant nok i dette speciale. De sytten kommuner er valgt ud fra at få en geografisk variation og samtidig for at indhente materiale

i kommuner, hvor bande- og rockergrupperinger kan være eksisterende og måske er mere eksisterende end i andre kommuner. Derudover har jeg anmodet om aktindsigt ved Det Nationale Exitkontaktpunkt, som har sendt mig brugbart materiale. For at gøre det mere overskueligt for læseren, har jeg nedenunder opstillet de syv kommuner og Det Nationale Exitkontaktpunkt i punktform.

- Ishøj Kommune
- Roskilde Kommune
- Gladsaxe Kommune
- Herning Kommune
- Aalborg Kommune
- Horsens Kommune
- Esbjerg Kommune
- Det Nationale Exitkontaktpunkt

3.4. Informanter og samtykke

Jeg har interviewet syv personer, som på den ene eller den anden måde har haft eller har noget med bandekriminalitet at gøre. Ingen af informanterne er anonyme, da jeg vurderede, at kendskabet til deres identitet vil styrke troværdigheden af empirien og den viden, som den enkelte har bidraget med. Seks af informanterne er interviewet via teams eller telefonopkald, og derfor er samtykket indhentet mundtligt. En af informanterne er blevet interviewet fysisk og derfor er samtykket indhentet skriftligt. Nedenfor vil jeg præsentere informanterne i punktform for at gøre det mere overskueligt.

Tidligere bandemedlemmer:

- Christian Breum har tidligere været en del af AK81. Han har været en del af bandemiljøet i 7 år og blev involveret i miljøet da bandekrigen var på sit højeste i København omkring 2008. Her var Christian varetægtsfængslet og mødte en Hells Angels-rocker, som blev Christians indgangsvinkel til bandemiljøet (Bilag 1, s. 1).
- Mazdak Fabricius har tidligere været en del af AK81 og Hells Angels. Han havde fået problemer med nogen fra en gruppering og derfor søgte han beskyttelse. Han søgte ind i Københavns hooligan miljø og det blev hans springbræt til AK81 og Hells Angels. Mazdak kan ikke huske hvor mange år han har været en del af bandemiljøet, men det er en del år. Han var blandt andet med til at starte bandekrigen i København i 2008, da han begik et drab som kickstartede bandekrigen (Bilag 2, s. 1).

Jeg vil argumentere for, at Christian og Mazdak er relevante informanter i dette speciale, fordi bandemiljøet har været en stor del af deres liv i mange år. De ved hvad det vil sige, at skulle indgå i et fællesskab, hvor der er meget på spil og hvor man skal leve op til bestemte normer og værdier. Begge har forladt bandemiljøet og den kriminelle tilværelse, og derfor vil jeg også mene, at netop de to vil gennem deres egne erfaringer kunne fortælle hvad der har været svært og hvad der har været nemt ved et exit.

Politi:

- Kim Kliver er ansat som politiinspektør i Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi, hvilket han har været siden 2002. Derudover har han tidligere været ansat som politiinspektør for National Center for Efterforskning og Forebyggelse (NEK), som det hed engang. Han har arbejdet tæt med bandekriminalitet og bande-exit, og har samtidig været med til at iværksætte initiativer på området (Bilag 3, s. 1).
- Jakob Jul er ansat som bandeexit-koordinator i Østjyllands Politi. Han har været i politiet siden 2002 og han har arbejdet med bande-exit, samt antiradikalisering siden 2017. Derudover sidder han i Infohusene og i Ungdomskriminalitetsnævnet. Jakob er også i forebyggelsesafdelingen, hvor han har været udsendt som betjent på Vestbredden i 1,5 år og i Grønland i 8 måneder (Bilag 4, s. 1-2).

Jeg vil argumentere for, at Kim og Jakob er relevante informanter i dette speciale, da de begge har meget erfaring med at arbejde med bandekriminalitet set fra et politi perspektiv. Kim og Jakob har haft og har stadig forskellige stillinger ved politiet, og derfor er det to forskellige perspektiver man får fra dem i interviewet.

Kommunale medarbejdere:

- Anne Mette Randers er ansat som faglig leder i Horsens Kommune. Derudover er hun tovholder for den kommunale del af exit-arbejdet (Bilag 5, s. 1).
- Mette Bjerre er ansat som socialrådgiver i Aalborg Kommune. Derudover repræsenterer hun den kommunale del i Aalborg Kommune i forhold til exit-indsatsen (Bilag 6, s. 1).
- Søren Hansen er ansat som specialkonsulent i Esbjerg Kommune. Han sidder i SSP forebyggelse og vejledning, som er en del af Ung Esbjerg og som dækker alt hvad Ungdomsskolen laver. Derudover er han exit-koordinator i forhold til rocker-bande indsatsen og samtidig formand i Infohus i forhold til opsporing og forebyggelse af radikalisering (Bilag 7, s. 1).

Jeg vil argumentere for, at Anne Mette, Mette og Søren er relevante informanter i dette speciale, fordi de har berøring med exit-indsatsen og fordi mennesker i et bande-exit er en del af deres faglige hverdag. De sidder i tre forskellige kommuner og derfor kan deres viden, samt erfaring bidrage med varieret og værdifuld indsigt.

3.5. Observation i Østre Landsret

Der har i oktober og november måned i 2025 kørt en bandesag i Østre Landsret, hvor der har været sytten tiltalte bandemedlemmer. Jeg har været tilhører flere dage under bandesagen og jeg har fuldt tæt med. Vidneafhøringer var på dagsorden en af dagene i bandesagen og her gjorde jeg mig en observation, som jeg finder relevant for dette speciale. Kort fortalt, bliver vidnet spurgt ind til hvordan et bandemedlem opfattes af fagprofessionelle og andre bandemedlemmer, hvis bandemedlemmet snakker med politiet. Her kan observationen bidrage til den forestilling om stempling og hierarki, som kan finde sted i bandemiljøet. Jeg vil i min analyse uddybe observationen grundigere, da jeg her vil anvende observationen i min analyse. Jeg vil mene, at observationen bidrager godt til mit empiriske materiale, da observationen giver et nutidigt og relevant syn på hvordan bandemedlemmer og fagprofessionelle oplever sociale dynamikker, som kan være tilstede i bandemiljøet, og mellem politi og bandemedlemmer (*S-2128-24, 2025*).

3.6. Databearbejdning og kodning

Jeg har arbejdet systematisk med databearbejdningen, idet alle interviews er blevet transskriberet for at sikre at informanternes udtalelser er præcist gengivet. Mine transskriptioner danner grundlag for analysen, sammen med det materiale jeg har fået via aktindsigt. Jeg har anvendt en abduktiv kodningsstrategi, da jeg har bevæget mig frem og tilbage mellem teori og materiale for at finde den bedste forklaring på det jeg undersøger i specialet. Abduktiv kodning bevæger sig mellem induktiv og deduktiv kodning, idet induktiv kodning handler om at lade teorierne udspringe af det jeg finder i materialet og deduktiv kodning handler om at jeg leder efter teorierne i mit materiale. Jeg har på forhånd haft kendskab til materialet i forhold til hvad interviewene ville handle om og ud fra dette kendskab valgte jeg nogle teorier, som jeg kunne bruge til at analysere det empiriske materiale med. Jeg havde nogle teoretiske perspektiver da jeg kodede mit materiale, men samtidig var jeg åben, eksplorativ og nysgerrig i forhold til at lade materialet guide mig i retning af eventuelle andre relevante teorier. Derfor har jeg anvendt en abduktiv tilgang, som en kombination af en induktiv og deduktiv tilgang (Andersen et al., 2012, s. 173–185).

Jeg har gennemført kodningen ud fra en tematisk tilgang. Her lod jeg mønstre, begreber og tematikker komme til udtryk imens jeg havde bestemte teorier i baghovedet og samtidig var nysgerrig på eventuelle teorier som kunne opstå. Efterfølgende kodede jeg mit materiale gennem temaer, som jeg finder relevante for det jeg gerne vil undersøge i dette speciale. Eksempler på temaer er politiets rolle, forståelse af exit-programmet og exit-indsatsen. Efter jeg havde kodet mit materiale, lavede jeg et dokument, hvor jeg samlede de vigtigste pointer ud fra de temaer, som opstod (Bryman, 2012, s. 578–581).

3.7. Metodiske refleksioner

Jeg har reflekteret meget over de metodiske valg jeg har foretaget, og jeg vil argumentere for, at det er væsentligt at forholde sig kritisk til netop dette. En udfordring som jeg har stødt på er sammensætningen og antallet af mine informanter. Jeg havde et ønske om at interviewe flere tidligere bandemedlemmer, men dette var svært at få til at lykkes. De to interviewede tidligere bandemedlemmer har ikke været en del af bandemiljøet i en del år. Deres erfaringer, holdninger og fortællinger skal derfor ses som refleksioner og give et indblik i, hvordan det er at være en del af et kriminelt miljø og hvad det kræver, at bryde ud af det. Jeg er bevidst om, at normer og værdier kan ændres over tid, men de to tidligere bandemedlemmer giver et unikt indblik i sociale spilleregler i bandemiljøet, som stadig eksisterer i dag (Bilag 1, s. 3). De to tidligere bandemedlemmer har givet et vigtigt og meget værdifuldt indblik i hvordan det var at være en del af bandemiljøet og hvordan de så på exit-programmet. Dog kan en udfordring være, om de erfaringer og holdninger de deler, kan relateres til hvordan exit-programmet er den dag i dag. Med dette mener jeg, at exit-indsatsen har ændret sig over tid, og derfor er det ikke sikkert, at de to tidligere bandemedlemmers erfaringer med exit-indsatsen dengang kan sammenlignes helt med den nuværende. Når det er sagt, så kan de to tidligere bandemedlemmer bidrage med relevant viden angående sociale spilleregler i bandemiljøet og deres perspektiver på exit-programmet i dag (Bilag 1 & bilag 2).

En anden udfordring jeg har stødt på er, at informanterne fra de tre kommuner virkede til at have stor interesse i at snakke godt om exit-indsatsen og dermed stille programmet i et godt lys. Det kan diskuteres om informanterne fra kommunerne kan virke som en slags ambassadører for exit-indsatsen og derfor forsøger at præsentere exit-indsatsen på en måde, som stemmer overens med de formelle rammer og regler. Hvis dette er tilfældet, kan det have betydning for det kritiske perspektiv for analysen og for undersøgelsen i specialet generelt (Bilag 5, s. 5).

Selvom det ovennævnte kan have en betydning for kvaliteten af min empiri, så vil jeg også argumentere for, at mine interviews giver en stor indsigt og værdifulde erfaringer. Derudover giver materialet fra aktindsigt en god bredde af holdninger og erfaringer, samt perspektiver på de organisatoriske rammer og regler. Jeg vil mene, at en kombination af interviews og aktindsigt giver fyldestgørende og brugbart materiale til dette speciale. Der skal dog tages højde for, at hver kilde kan være fornet af egne interesser eller tidsbestemte betingelser (Københavns Universitet, u.å.).

Jeg har foretaget fravalg i forbindelse med de metodiske valg, og et fravalg har været at inddrage kvantitative data. Dette betyder, at statistiske tendenser i forhold til exit-indsatsen og omfanget generelt, ikke vil blive berørt. Dette fravalg har jeg foretaget, da jeg vurderer at der kan være for mange mørketal og omfanget af dette speciale gør, at pladsen skal bruges på kvalitative data, som jeg finder mere relevant. Det gør jeg fordi, at den kvalitative tilgang giver mulighed for at gå i dybden med informanternes egne erfaringer og dette finder jeg værdifuldt for specialets formål (Danmarks Domstole, u.å.). Jeg er opmærksom på styrke og svagheder ved mine til- og fravalg, hvilket gerne skal bidrage til troværdigheden af dette speciale.

3.8. Ethiske refleksioner

Dette speciale åbner op for nogle etiske hensyn, som jeg vil belyse i dette afsnit. Jeg vil redegøre for de overvejelser, som jeg har haft undervejs i processen og samtidig reflektere over hvilken betydning disse overvejelser har haft for dette speciale.

3.8.1. *Samtykke og repræsentation af informanter*

Inden jeg foretog mine interviews med mine informanter, har jeg informeret om samtykke og hvad jeg skulle bruge indholdet i interviewet til. I forbindelse med samtykket spurgte jeg mine informanter, om jeg måtte bruge deres navn i forbindelse med mit speciale (Aalborg Universitet, u.å.). Mit fravalg af anonymisering i dette speciale har jeg taget, da de fleste af mine informanter er fagprofessionelle og derfor vurderede jeg, at det ville være mere troværdigt for mit speciale at kunne understrege via informanternes navn og arbejde, at de har troværdig viden om det jeg undersøger og samtidig ved hvad der sker på området lige nu. Det samme gælder for mine to informanter, som er tidligere bandebandedmedlemmer. Jeg vurderede, at det også ville være mere troværdigt for mit speciale at sætte navn på de to tidligere bandemedlemmer for at understrege, at det er to mænd, som ved hvad de snakker om. Jeg har naturligvis være bevidst omkring fravalget af anonymisering og hvad det kan betyde. Det har betydet, at jeg skulle være opmærksom på ikke at fremstille mine informanter på en

urimelig eller dårlig måde (Datatilsynet, u.å.). En etisk udfordring der har været tilstede i forbindelse med dette er, at jeg skulle vurdere hvornår en eller flere af mine informanter eksempelvis snakker så positivt om exit-indsatsen, at det kan fremstå som værende en tilbageholdelse af kritik. Her har det været vigtigt for mig, at understrege informanternes loyalitet og faglighed, men samtidig stille spørgsmål til det på en måde, hvor det ikke virker som egen fortolkning eller tvivl angående informantens faglighed. Jeg har været opmærksom på, at mine informanter ikke har været beskyttet på samme måde som i andre kvalitative studier, idet deres identitet ikke er anonymiseret (Datatilsynet, u.å.).

3.8.2. Refleksion over speciales formål og egen rolle

I dette speciale fokuserer jeg meget på de barrierer, som kan være tilstede i et exit-forløb. Jeg vil mene, at det er et legitimt perspektiv at undersøge, men derfor kan denne forestilling om barrierer stadig påvirke min tilgang til at fortolke min empiri og udarbejde min analyse. Når jeg i forvejen har en kritisk tilgang i form af at udpege barrierer, kan der måske opstå ubevidste beslutninger fra min side af i forhold til udvælgelse af pointer og temaer i empirien. Derfor er det noget, som jeg har været ekstremt opmærksom på og samtidig føler et stort etisk ansvar for.

Jeg har en stor interesse for dette felt og det har også gjort, at jeg har reflekteret over mine egne fortolkninger, samt mit akademiske blik i forbindelse med specialet. Jeg har derfor reflekteret meget over og samtidig været opmærksom på, at min analyse skulle udspringe af empirien, mine valgte teorier og forskning, frem for at analysen udspringer af mine egne fortolkninger og forventninger til feltet.

4. Teoretisk ramme

Jeg finder det nødvendigt at have et teoretisk perspektiv, som kan belyse de sociale mekanismer, som kan opstå og som kan forklare individets handlinger. Samtidig skal det teoretiske perspektiv i specialet bidrage til at forstå betydningen af fællesskaber og betydningen af forskellige barrierer, som kan opstå. Jeg vil derfor i dette speciale tage udgangspunkt i tre teorier, som jeg mener danner en ramme for at kunne forstå sociale mekanismer, betydningen af fællesskaber og de barrierer som kan fastholde mennesker i kriminalitet, men som også kan åbne op for forandring.

4.1. Stemplingsteori

Afviger er ikke noget man er, men noget man bliver stemplet som. Dette er en af stemplingsteoriens pointer, ligesom en pointe i denne teori er, at det at blive stemplet, kan have konsekvenser.

Konsekvenser som kan betyde, at den stempledes selvbillde over tid vil ændres og den stemplede vil blive behandlet på en måde, som kan øge sandsynligheden for, at afvigelsen vil blive større (Cullen et al., 2021b, s. 217–220).

Howard Becker og Erving Goffman er to teoretikere som især forbindes med stempelingsteorien. Ifølge Becker, er afvigelse ikke en egenskab ved et menneske eller ved en handling, men derimod et resultat af de sociale mekanismer og sociale reaktioner, som mennesket eller handlingen møder. Det vil sige, at hvis et menneske går imod sociale spilleregler, så kan dette regelbrud ende i en negativ reaktion fra omgivelserne og dermed kan personen blive stemplet som en afviger. I dette tilfælde bruger Becker begrebet *outsider* om personen, som bliver stemplet. Becker forklarer derfor, at afvigelse er socialt konstrueret og samtidig betinget af hvem og hvad der definerer hvilke normer og regler, som bestemmer om en person er en outsider eller ikke (Becker, 1963, s. 1–3).

Goffman har udviklet et begreb, som siger noget om den proces, hvor en person bliver tillagt en negativt social markering. Denne markering får omgivelserne og andre mennesker til at opfatte personen, som værende afvigende. Derudover vil denne markering klæbe sig til personer og samtidig forme deres identitet. Goffman kalder dette for *stigma* og skelner mellem personens faktiske identitet og den tilskrevne sociale identitet. Goffman beskriver stigma som et socialt fænomen og argumenterer for, at det ikke kun handler om personen som bliver stigmatiseret, men at det også handler om de personer, som stempler andre. Han mener, at stigma opstår via sociale relationer og interaktioner (Goffman, 1963, s. 1–5). Stempelingsteorien mener blandt andet, at det ikke kun handler om personers handlinger, men at samfundets normer og regler også former hvordan en person kan opleves. Når en person oplever at blive stemplet, kan det have konsekvenser og begrænse personens interaktioner med andre mennesker og samtidig begrænse personens muligheder for sociale roller og ressourcer (Goffman, 1963, s. 126–137).

4.2. Subkulturteori

Denne teori udspringer af kriminologiske og sociologiske studier, hvor blandt andet Albert Cohen ses som en af de centrale teoretikere. Cohen har bidraget til subkulturteori via hans værk *Delinquent Boys: The Culture of the Gang*, hvor han undersøgte, hvordan ungdomskriminalitet kan ses som et resultat af kulturelle processer i stedet for individuelle afvigelser. Cohen fokuserer på, hvordan unge, særligt fra arbejderklassen, kan forme subkulturer som et svar på en oplevet marginalisering. Han mener, at især unge, som oplever udfordringer ved at opnå anerkendelse i samfundet generelt, kan udvikle

alternative fællesskaber, hvor normer og værdier strider imod samfundets. Et eksempel på dette kan være, at handlinger som hærværk og slagsmål som normalt opfattes som negative, kan i subkulturen give status og skabe positivitet (Cohen, 1955, s. 59–69).

Subkulturteori handler overordnet set om studiet af grupper, som udvikler deres egne normer og værdier eller at gruppen neutraliserer samfundets normer og værdier, og på baggrund af dette kan føre til kriminel adfærd. Subkulturer kan tilbyde et fællesskab og muligheder, hvor en kriminel adfærd kan blive værdsat og samtidig accepteret. Det vil sige, at subkulturer kan skabe rammer for oplevelsen af tilhørsfold, identitet og sociale relationer. Dette sociale fællesskab kan formes af hierarkier, egne regler og samtidig kan det have indflydelse på menneskets adfærd og handlingsmønstre (Jensen et al., 2013, s. 167–173).

4.3. Social læringsteori

Et af argumenterne inden for social læringsteori er, at mennesker lærer ved at imitere, interagere og observere med andre mennesker i deres omgivelser. Denne teori mener, at kriminel adfærd og kriminalitet generelt betragtes som værende tillært (Cullen et al., 2021a, s. 79–84).

Edwin H. Sutherland har gennem sin teori om differential association bidraget til social læringsteori, hvor han argumenterer for, at kriminel adfærd læres på samme måde som anden adfærd, gennem interaktion med andre mennesker. Sutherland mener blandt andet, at mennesker kan udsættes for definitioner gennem sociale relationer, og disse definitioner kan enten være positive eller negative. Når et menneske eksponeres for negative definitioner, kan chancen for kriminel adfærd være højere. Definitionerne kan være holdninger eller fortolkninger, som et menneske lærer at sætte sammen med handlinger (Sutherland, 1947, s. 1–9). En opdigtet negativ definition kan eksempelvis være, at et menneske får at vide, at politiet er uretfærdige og derfor gør det ikke noget at bryde loven. Sutherland mener, at man gennem sociale relationer, som eksempelvis venner, familie, skole eller kriminelle fællesskaber, lærer hvilke definitioner som fylder og dominerer. Hvis de negative definitioner dominerer mest, er risikoen for at et menneske begår kriminalitet større. Sutherland mener derfor, at kriminalitet er et resultat af social læring, og ikke et resultat af biologiske eller moralske faktorer (Sutherland, 1947, s. 6).

Ronald L. Akers er en teoretiker, som videreudviklede på Sutherlands teori, og han pegede på fire mekanismer, som han mener er centrale i social læring. Hans fire mekanismer er, differential

association, som handler om hvilke normer og værdier man udsættes for, og hvilke mennesker man omgås. Definitions, som handler om holdninger og fortolkninger, som et menneske forbinder med kriminalitet. Differential reinforcement, som handler om en belønning eller en straf, som følger den handling et menneske foretager, og som dermed styrker eller svækker adfærden. Den sidste mekanisme er imitation, som handler om at et menneske lærer at observere og efterligne andre mennesker. Disse mekanismer bruger Akers til at forklare hvordan læring af en kriminel adfærd opstår. Han mener, at det ikke kun opstår gennem interaktion med andre mennesker, men gennem sociale relationer, beslutninger og belønning (Akers & Burgess, 1966, s. 128–133). Sutherland fokuserer på de normer og værdier, som et menneske møder, hvorimod Akers bidrager med en forklaring på de mekanismer der er til stede og de processer som gør, at normerne bliver til handling (Sutherland, 1947, s. 6) & (Akers & Burgess, 1966, s. 128–132).

4.4. Relevans for dette speciale

Jeg vil argumentere for, at mine valgte teorier er relevante for dette speciale, fordi de tilsammen kan belyse de barrierer som kan opstå for bandemedlemmerne, når de vælger at deltage i et exit-program. Stemplingsteorien kan give en forståelse for, hvordan samfundet og bandemiljøet kan pålægge mennesker stigmatiserende mærkater, som kan have indflydelse på deres sociale muligheder og identitet (Becker, 1963, s. 1–3). Dette giver mening at have med, idet det kan give forklaring på, hvordan bandemedlemmers oplevelse er af at blive stemplet som eksempelvis afviger eller stikker, og hvordan det samtidig kan være en barriere for deltagelse i et exit-program.

Subkulturteorien skaber indblik i, hvordan kriminelle fællesskaber opbygger interne bånd og normer, som er i strid med samfundets. Teorien gør det muligt at forstå, hvad der kan ligge til grund for, at et menneske fastholder sig selv i kriminalitet, og hvorfor det kan være svært at forlade det kriminelle miljø igen (Jensen et al., 2013, s. 167–173). I forbindelse med dette speciale, kan teorien give et indblik i betydningen af fællesskab og tilhørsforhold.

Social læringsteori er med til at forklare de mekanismer, som normer, værdier og holdninger læres gennem (Sutherland, 1947, s. 6). Teorien kan hjælpe med at forstå, hvordan negative holdninger og opfattelser af exit-indsatsen læres og dyrkes i et kriminelt fællesskab.

Tilsammen kan teorierne skabe en ramme for en analyse af de subkulturelle, samt sociale mekanismer og processer, som kan danne bandemedlemmernes holdninger og oplevelser af exit-indsatsen.

Samtidig kan teorierne give et indblik i hvordan de tidligere bandemedlemmer og de fagprofessionelles perspektiver kan spille en rolle i denne udvikling.

4.5. Styrker og svagheder

Følgende afsnit er min egen refleksion over styrker og svagheder ved de teorier, som jeg har valgt at anvende i dette speciale. Jeg finder det væsentligt at være opmærksom på de begrænsninger, der kan være, men samtidig understrege de styrker som teorierne rummer.

Stemplingsteorien har en evne til at give klarhed over, hvordan sociale mærkater og stigma kan have konsekvenser for menneskets selvforståelse og muligheder i sociale sammenhænge. En begrænsning ved denne teori kan dog være, at den ikke er god til at forklare et menneskes individuelle ressourcer til at gå imod denne stemping. Med dette mener jeg, at teorien kan være meget generaliserende og ikke tager højde for individuelle kompetencer og ressourcer (Goffman, 1963, s. 1–5).

Subkulturteorien har styrker ved at den er god til at forklare, hvordan det kriminelle miljø og fællesskaberne som miljøet indebærer, kan skabe et stærkt sammenhold og fællesskaber med egne normer og værdier. Teorien gør det muligt at forklare, hvorfor disse fællesskaber kan gøre det svært for mennesker at forlade. Samtidig er en styrke ved denne teori, at den kan give et indblik i de sociale dynamikker, som foregår i fællesskabet. En svaghed ved subkulturteorien kan være, at den kan være generaliserende for de grupper, som der analyseres på. Med dette mener jeg, at den ikke tager højde for de forskelle og forskellige udfordringer, som der internt kan være i en gruppe (Jensen et al., 2013, s. 167–173).

Social læringsteori er god til at fokusere på hvordan kriminel adfærd og holdninger læres, og hvilke mekanismer der er tilstede i denne proces. Teorien er god til at forklare, hvordan negative oplevelser og holdninger til exit-indsatsen kan formeres i kriminelle fællesskaber gennem læring og interaktion. Teorien kan dog have en svaghed, idet den fokuserer rigtig meget på læringsprocesser og ikke så meget på identitetsmæssige og følelsesmæssige faktorer (Sutherland, 1947, s. 1–9).

Teorierne belyser forskellige dimensioner af de barrierer og udfordringer, som de tidligere bandemedlemmer og de fagprofessionelle møder. Jeg er dog bevidst om, at ingen af teorierne kan forklare problematikken alene, men at de i samspil med hinanden kan styrke min analyse.

5. Tilgang til analyse

Jeg har under specialeprocessen undersøgt forskellige perspektiver gennem empiri fra aktindsigt ved kommunerne og gennem min empiri fra mine interviews. Jeg har løbende taget noter og flere gange har jeg vendt tilbage til min empiri for at holde overblik og for at undersøge nye mulige perspektiver. Dette har gjort, at jeg har opnået en løbende forståelse for hvilke problemstillinger og temaer, som er mest centrale i forhold til min problemformulering.

Som nævnt tidligere, har jeg i min analyse valgt at have et abduktivt udgangspunkt og dermed har jeg bevæget mig frem og tilbage mellem teori og mit empiriske materiale. Grundet mit kendskab til materialet, har jeg på forhånd fundet frem til relevante teoretiske perspektiver, men samtidig har jeg været eksplorativ og nysgerrig i min kodning (Andersen et al., 2012, s. 173–185). Mine valgte teorier er et resultat af mit kendskab til feltet og den viden, som jeg fik gennem arbejdet med empirien.

Som nævnt i metodeafsnittet, har jeg som analysestrategi anvendt den tematiske analysestrategi, da jeg mener at den er velegnet til at fortolke og identificere mønstre og temaer i kvalitative data. Den tematiske analysestrategi har givet mig mulighed for at skabe overblik og strukturere min empiri på en måde, som har skabt en fleksibilitet til at jeg kunne forfølge og fokusere på de temaer og mønstre, som viste sig at være værdifulde for mit speciale. Den tematiske analysestrategi har dermed bidraget til at opnå en forståelse for det, som jeg gerne vil undersøge i dette speciale (Bryman, 2012, s. 578–581).

Jeg har gennemlæst min empiri mange gange for at være sikker på, at der ikke var noget som jeg overså eller misforstod. Efterfølgende har jeg kodet formuleringer og udsagn, som virker relevante for det jeg gerne vil undersøge. Jeg har lavet markeringer og noter, således at jeg hele tiden har kunne læse det igennem og forholde mig til det. Jeg har til sidst prøvet at strukturere og organisere mine identificerede temaer og mønstre, så jeg kunne anvende det i min analyse.

En vigtig faktor for mig i denne proces har været, at min tilgang har været præget af refleksivitet. Jeg er og har været opmærksom på, at jeg er med til at præge den måde, som min empiri forstås og fortolkes på. Derfor har jeg løbende været bevidst om og bestræbt mig på, at overveje hvordan mine fortolkninger kan have påvirket den måde jeg har kodet og tematiseret på. Jeg mener, at denne bevidsthed og selvrefleksion er vigtig for at jeg kan sikre, at der er en gennemsigtighed for at jeg kan argumentere for de valg, som jeg har foretaget i min analyse.

Min analyse tager udgangspunkt i min empiri og teori, hvor empirien har hjulpet mig med at fokusere på bestemte problemstillinger og temaer, som jeg efterfølgende har belyst gennem relevante teoretiske perspektiver.

6. Analyse

I følgende afsnit vil jeg analysere min empiri gennem teoretiske perspektiver med udgangspunkt i dette speciales problemformulering. For at skabe en forståelsesramme og et overblik, vil jeg starte med at lave en gennemgang af hvordan exit-indsatsen og exit-programmet er organiseret og struktureret. Efterfølgende vil jeg præsentere min empiri, som skaber grundlag for min analyse. Dernæst vil jeg anvende min empiri og valgte teorier til at besvare tre underspørgsmål, som tilsammen skal besvare min problemformulering. Slutteligt vil jeg reflektere over mine fund.

6.1. Faktaafsnit

Jeg vil redegøre for hvordan exit-indsatsen i Danmark er struktureret og organiseret, således kendskabet til indsatsen er etableret inden analysen. Faktaafsnittet er delt op i små dele, for at gøre det mere overskueligt at læse. Jeg tager udgangspunkt i den nationale rammemodel.

6.1.1. *En vej ud*

Regeringen har med den nationale rammemodel for exit-programmer til bande- og rockermedlemmer, der ønsker at bryde ud af miljøet, skabt rammemodellen “En Vej Ud”. Denne rammemodel kan bruges i hele landet til at etablere exit-programmer, som skal tilbyde bande- og rockermedlemmer en vej ud af det kriminelle miljø (Justitsministeriet, 2011, s. 1). Denne indsats kræver et tværsektorielt samarbejde mellem de myndigheder, som er i stand til at hjælpe de mennesker, som gerne vil forlade det kriminelle miljø (Justitsministeriet, 2011, s. 3). Rammemodellen blev udarbejdet i 2011 i samarbejde mellem Justitsministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Socialministeriet, Undervisningsministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Integrationsministeriet, Kulturministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet, Skatteministeriet, Rigspolitiet, samt Kriminalforsorgen, og danner stadig grundlag for exit-indsatsen i dag. Der er dog sidenhen blevet suppleret og der er nogle kommuner, som har udviklet deres egne metoder og modeller, dog altid inden for de nationale rammer (Justitsministeriet, 2011, s. 1–2).

6.1.2. *Det Nationale Exitkontaktpunkt*

Den nationale rammemodel for exit-strategi bygger på et myndighedssamarbejde mellem politiet, kommunerne og Kriminalforsorgen. Det Nationale Exitkontaktpunkt står for dette samarbejde og rammerne herfor. Etableringen af Det Nationale Exitkontaktpunkt fandt sted d. 1 april 2015 og har til formål, at skabe et overblik over exit-programmerne på landsplan og samtidig fungere som en indgang for alle henvendelser til exit-programmet. Disse henvendelser kan være fra borgere, pårørende og myndigheder. Det Nationale Exitkontaktpunkt vurderer, hvilken exit-enhed, som skal behandle en sag og er organisatorisk funderet i Rigspolitiet (Det Kriminalpræventive Råd & W. Jensen, 2023).

6.1.3. *Formål og målgruppe*

Exit-indsatsen har til formål at hjælpe og støtte bande- og rockermedlemmer, som ønsker at forlade det kriminelle miljø. Det gøres gennem tæt samarbejde mellem myndigheder, hvor der blandt andet er hjælp til at finde en bopæl, økonomisk bistand, misbrugsbehandling, beskæftigelse og uddannelse, sikkerhed og tryghed, mentor og støttekontaktperson, psykologhjælp og fjernelse af tatoveringer (Det Kriminalpræventive Råd & W. Jensen, 2023). Målgruppen er personer, som tilhører bande- og rockergrupperinger, som har en grad af organisering og som udøver alvorlig organiseret kriminalitet. Denne målgruppe er en gruppe af de mest kriminelle mennesker i Danmark og disse mennesker er dybt involverede i det kriminelle miljø. Det beskrives derfor, at det forventes at der ikke vil være mange mennesker i denne målgruppe, som ønsker eller kan motiveres til at deltage i et exit-program for at forlade det kriminelle miljø (Justitsministeriet, 2011, s. 3–4).

6.1.4. *Nationale rammer og lovgivning*

Den nationale rammemodel fokuserer på, at indsatsen skal være frivillig, tilpasset og forankret i samarbejde mellem politi, kommune og Kriminalforsorgen. Der eksisterer ikke en særskilt lov, som tilpasser og regulerer exit-indsatsen. Det er eksisterende lovgivning inden for socialområdet, beskæftigelsesområdet og Kriminalforsorgen, som exit-indsatsen trækker på. Et eksempel på dette er, at kommunerne anvender serviceloven i forbindelse med sociale indsatser i exit-programmet og anvender beskæftigelseslovgivningen i forbindelse med uddannelse og job. De forskellige myndigheder understøtter og bidrager derfor inden for rammerne af deres lovgrundlag, og dermed indgår de i den nationale exit-strategi (Justitsministeriet, 2011, s. 6–10). Når et bandemedlem vælger at deltage i et exit-program, bliver der udarbejdet en kontrakt mellem bandemedlemmet og de myndigheder, som har ansvaret for de forskellige tiltag og tilbud. Denne kontrakt beskriver, hvilke tilbud de forskellige myndigheder har mulighed for at iværksætte og hvilke myndigheder, som har

ansvaret for at disse tilbud gennemføres. Kontrakten bliver tilpasset bandemedlemmet, således tilbuddene deri er relevante for den enkelte. Når denne kontrakt er færdig og indgået, er det exit-enhedens ansvar at følge op på gennemførelsen af tiltag og tilbud i kontrakten (Justitsministeriet, 2011, s. 8).

6.1.5. *Visitation*

En vigtig del af exit-strategien og den nationale rammemodel er visitationsprocessen, som omhandler bandemedlemmernes indgang til exit-programmet. Et bandemedlem som gerne vil forlade det kriminelle miljø, kan henvende sig til politiet, Kriminalforsorgen, kommunen og Det Nationale Exitkontaktpunkt. Familie, advokat eller andre aktører, kan også henvende sig og formidle kontakten. Myndighederne, herunder primært politiet, Kriminalforsorgen og kommunerne, er i deres daglige arbejde opmærksomme på bandemedlemmer, som nødvendigvis ikke giver direkte udtryk for at ville forlade det kriminelle miljø, men som kan motiveres til at se et liv uden kriminalitet (Justitsministeriet, 2011, s. 5). Når henvendelsen har fundet sted, vil den første myndighed som modtager denne, lave en vurdering af, om personen passer ind i målgruppen. Samtidig vil myndigheden vurdere, om der er akutte trusselsbilleder, som skal tages hånd om med det samme. Efterfølgende vil sagen sendes videre til det lokale exit-team, som udgøre fagprofessionelle fra kommune, politi og Kriminalforsorgen. I nogle tilfælde vil andre aktører også være en del af teamet, såsom misbrugsbehandling og jobcenter. Exit-teamet vil udarbejde en samlet vurdering af personens status, hvor forhold som bolig, misbrug, helbred, gæld, sikkerhed, arbejde og uddannelse, sociale forhold og kriminalitetshistorik drøftes (Justitsministeriet, 2011, s. 5–7). En vigtig del af visitationsprocessen er at undersøge personens motivation og vilje til at forlade det kriminelle miljø, og samtidig vurdere trusselsbilledet. Dette kan eksempelvis indebære trusler fra tidligere fællesskaber og netværk. Hvis vurderingen er, at personen er motiveret og egnet til at deltage i et exit-forløb, vil exit-teamet udarbejde et tilpasset exit-program i tæt samarbejde med de andre myndigheder. Her bestemmes det, hvilke tilbud der er relevante og giver mening for personen, som skal deltage i exit-programmet. I denne forbindelse vurderes det også, om der skal suppleres med vidnebeskyttelse. Exit-teamet vælger en kontaktperson i teamet, som skal være kontakten og bindeleddet mellem myndighederne og bandemedlemmet. Exit-teamet mødes løbende i processen for at følge op og eventuelt ændre i indsatsen, hvis der skulle være behov for det (Justitsministeriet, 2011, s. 7).

6.1.6. *Indhold og indsatsområder*

Som nævnt tidligere, er der forskellige tiltag og tilbud i et exit-program. Der laves ikke ensartet exit-programmer, da det handler om at tilpasse den enkeltes behov. Myndighedernes bistand til at hjælpe den enkelte med at forlade det kriminelle miljø bunder i alt fra økonomi til sociale forhold (Justitsministeriet, 2011, s. 11). Derfor vil jeg ikke gå i dybden med hvert enkelt tilbud, men derimod opremse dem overfladisk for at give et overblik og forståelse for hvad der er muligt. Den nationale rammemodel fokuserer på følgende typiske tiltag:

- Ny bopæl til dem, som har behov for at skifte miljø og dermed ikke skal konfronteres med de fællesskaber som de prøver at lægge bag sig (Justitsministeriet, 2011, s. 12).
- Beskæftigelse, således at der kan skabes en ny levevej (Justitsministeriet, 2011, s. 12).
- Uddannelse til dem, som gerne vil uddanne eller videreuddanne sig med henblik på beskæftigelse senere hen (Justitsministeriet, 2011, s. 15).
- Misbrugsbehandling til dem, som finder det svært at forlade det kriminelle miljø, da flere forskellige former for euforiserende stoffer er lettere at tilgå i det kriminelle miljø (Justitsministeriet, 2011, s. 17–18).
- Behandling af psykiske problemer og udfordringer, således at den enkelte nemmere kan håndtere sin personlige og sociale tilværelse under og efter exit (Justitsministeriet, 2011, s. 19).
- Særlig støtte i forhold til mindreårige, som eksempelvis kan have haft opvækst hos resourcesvage forældre (Justitsministeriet, 2011, s. 19–20).
- Bistand fra SKAT, da bandemedlemmer kan have gæld til det offentlige. Her kan det være relevant at tilbyde vejledning (Justitsministeriet, 2011, s. 20).
- Bistand fra politiet, da nogle personer kan fastholde sig selv i det kriminelle miljø grundet frygt og usikkerhed. Her vurderes det, om der er behov for at politiet bidrager med beskyttelsestiltag (Justitsministeriet, 2011, s. 21).
- Særligt i forhold til indsatte i kriminalforsorgens institutioner, som handler om at kriminalforsorgen henvender sig til den lokale exit-enhed, hvis en indsat under afsoning giver udtryk for at ville deltage i et exit-program (Justitsministeriet, 2011, s. 21).

De ovennævnte tiltag kan indgå i et exit-program, men der kan også tænkes andre tiltag ind i programmet, hvis det findes relevant for bandemedlemmet, som skal deltage i exit-programmet (Justitsministeriet, 2011, s. 11).

6.1.7. Samarbejde og kommunale forskelle

Den nationale rammemodel fokuserer på, at der skal være et tværsektorielt samarbejde mellem politi, kommuner, kriminalforsorgen og andre relevante aktører. Samarbejdet formaliseres via lokale exit-teams, som mødes omkring bandemedlemmet som deltager i exit-programmet. Der vil være forskellige fagprofessionelle i exit-indsatsen alt efter hvilken person der deltager, men også i forhold til, at kommunernes ressourcer og erfaringer varierer. Fælles for exit-indsatsen skal være det fundament, som den nationale rammemodel har præsenteret og som bygger på frivillighed, koordinering og en helhedsorienteret tilgang (Justitsministeriet, 2011, s. 1–2).

6.1.8. Statistik

Der findes ikke meget statistik på området, da det er svært at måle på hvor mange der eksempelvis gennemfører et exit-forløb. Dette fordi nogle bandemedlemmer kan hoppe fra i forløbet og starte det op igen, og fordi samme person kan figurere mere end én gang (Det Nationale Exitkontaktpunkt, 2025, s. 1). For at give et overblik, ses nedenfor en tabel og en figur udarbejdet af Det Nationale Exitkontaktpunkt.

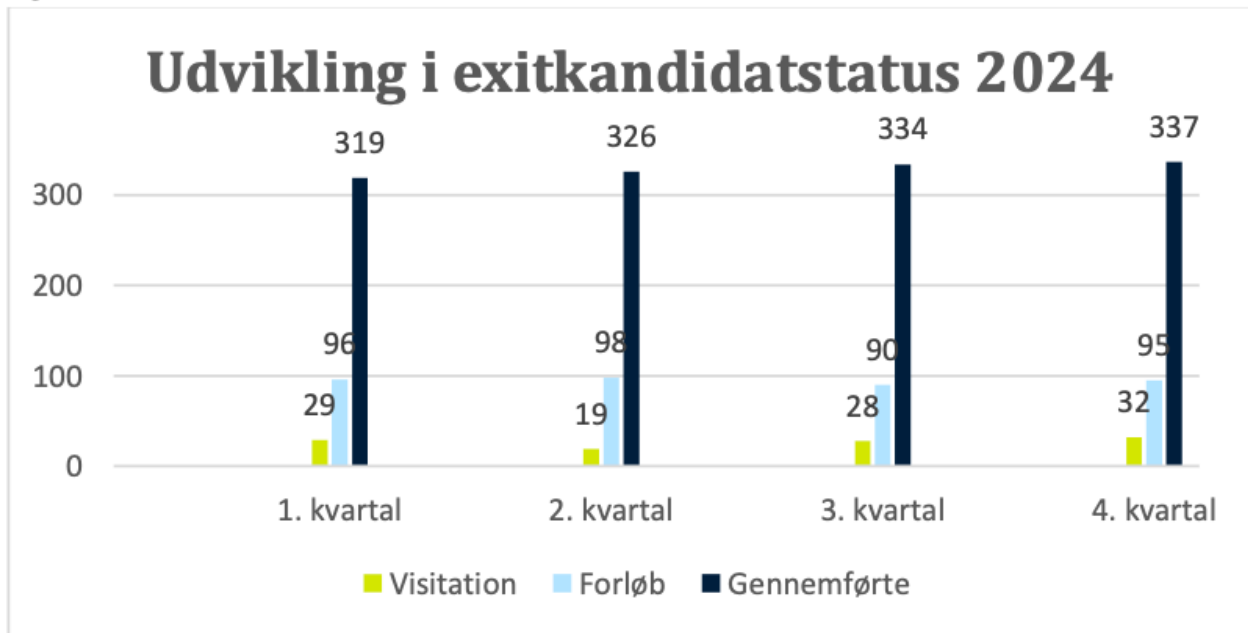
Tabel 1

Kilde: Det Nationale Exitkontaktpunkt

Tabel 1 viser en fordeling af 464 exit-kandidater, som enten er i visitation, i et exit-forløb eller har gennemført et exit-forløb. Disse 464 exit-kandidater er registreret hos Det Nationale Exitkontaktpunkt og blev registreret pr. 1 januar 2025 (Det Nationale Exitkontaktpunkt, 2025).

Figur 1

Kilde: Det Nationale Exitkontaktpunkt

Figur 1 viser en fordeling af exit-kandidater pr. kvartal i 2024, som er i visitation, i et exit-forløb eller har gennemført et exit-forløb. Figuren giver et overblik over udviklingen af antallet af kandidater (Det Nationale Exitkontaktpunkt, 2025).

6.1.9. Præsentation af materiale

Jeg har i afsnittet om empiri og metode redegjort for, hvordan jeg har indsamlet mit materiale og hvilke informanter der bidrager til denne undersøgelse. I dette afsnit vil jeg derfor præsentere indholdet og de vigtigste pointer i mit materiale, som skal være med til at danne grundlag for min analyse. Jeg vil fokusere på temaer og mønstre, som er relevante for det jeg vil undersøge. Meningen med dette afsnit er at skabe overblik og en forståelse for, hvad jeg finder vigtigt i materialet. Jeg vil efter dette afsnit gå mere i dybden med mit materiale i analysen.

Mine interviews med mine to informanter fra politiet har givet et indblik i exit-indsatsen set fra politiets perspektiv og samtidig har det givet mulighed for at stille kritiske spørgsmål. Jeg har fået indblik i politiets rolle og de to informanter har bidraget med relevant viden om politiets betydning for exit-indsatsen. Mine to informanter har gennem deres erfaring på området sat ord på, hvad de mener er godt og mindre godt ved politiets involvering i exit-indsatsen. Blandt andet bliver det nævnt, at politiets tilstedeværelse kan skabe tryghed, men at det samtidig kan være en barriere for nogle bandemedlemmer i forhold til tillid. Derudover bliver der også lagt vægt på, at politiets rolle i forhold

til at håndtere trusler og sikkerheden, er vigtig for samarbejdet med de andre aktører og med samarbejdet med bandemedlemmet (Bilag 4, s. 3).

En vigtig pointe som går igen i mine interviews med mine tre informanter fra kommunerne er, at rammerne omkring exit-forløbet er vigtige. Mine kommunale informanter giver et godt indblik i deres holdning til exit-indsatsen og samtidig giver mine interviews et godt indtryk af, hvordan det er forskelligt fra kommune til kommune, blandt andet i forhold til ressourcer og rammer (Bilag 6, s. 5-6). Derudover giver mine kommunale interviews også et godt indblik i hvordan de oplever politiets rolle i exit-indsatsen og hvad de mener det har af betydning for bandemedlemmet (Bilag 7, s. 4).

Et vigtigt bidrag til min analyse er erfaringer og holdninger fra de to tidligere bandemedlemmer, som jeg har interviewet. Selvom det er mange år siden at de har været en del af det kriminelle miljø, mener jeg stadig at deres erfaringer og holdninger kan bruges i denne undersøgelse. De fortæller om de sociale spilleregler i miljøet og hvilken holdning de mener der er i bandemiljøet til exit-indsatsen (Bilag 1, s. 3). Derudover kommer deres holdning til politiets rolle i exit-indsatsen også til udtryk og hvad de mener, at politiets rolle har af betydning (Bilag 2, s. 6).

Aktindsigterne fra kommunerne viser forskelle i tilbud og i koordineringen af exit-indsatsen, men fælles for dem alle er at exit-indsatsen bliver udført ud fra de nationale rammer. Det varierer, hvor meget kommunerne har sendt af materiale til mig, og nogle af kommunerne har kun henvist til den nationale rammemodel. Derfor er det ikke alle kommuner jeg har anmodet om aktindsigt ved, som bliver nævnt i min analyse. Af det materiale jeg har fået tilsendt, er betydningen af tillid, forståelse og tro noget som flere kommuner finder vigtigt. Det bliver flere gange påpeget, at bandemedlemmerne har brug for positive relationer, som viser dem, at der er en vej og samtidig fastholder dem i det (Ishøj Kommune, 2025, s. 2). Derudover fylder ensomhed, ny identitet, tab af kontrol og fællesskab også meget i materialet, som jeg har fået tilsendt (Herning Kommune, 2025, s. 2).

Fælles for mine interviews og materialet fra aktindsigt er, at der er enighed om at exit-indsatsen kræver et tæt og koordineret samarbejde mellem kommunerne, Kriminalforsorgen og politiet. De forskellige holdninger, erfaringer, pointer og budskaber vil blive udfoldet og analyseret i det følgende afsnit.

7. Underspørgsmål

Mine tre underspørgsmål deler min analyse op, så der er tre delanalyser og samtidig en rød tråd i specialet. Det første spørgsmål har til formål at undersøge og belyse mekanismer, som kan forekomme i en exit-proces. Spørgsmål to og tre har til formål at undersøge og belyse oplevelser i praksis hos bandemedlemmerne og de fagprofessionelle.

Mine tre underspørgsmål er som nævnt tidligere i specialet:

- Delanalyse 1: Hvordan kan stempling, subkultur og identitet skabe barrierer før og under et exit-forløb?
- Delanalyse 2: Hvordan oplever tidligere bandemedlemmer exit-indsatsen?
- Delanalyse 3: Hvordan oplever de fagprofessionelle exit-indsatsen?

Inden jeg går i dybden med mine tre underspørgsmål, vil jeg meget kort præsentere mine informanter. Præsentation af mine informanter er allerede blevet redegjort for i metodeafsnittet, men for at holde den røde tråd og gøre det mere overskueligt for læseren, vil jeg kort nævne noget af den information om mine syv informanter, som også kan findes i metodeafsnittet.

Tidligere bandemedlemmer:

- Christian Breum har tidligere været en del af AK81. Han har været en del af bandemiljøet i 7 år og blev involveret i miljøet da bandekrigen var på sit højeste i København omkring 2008 (Bilag 1, s. 1).
- Mazdak Fabricius har tidligere været en del af AK81 og Hells Angels. Han var blandt andet med til at starte bandekrigen i København i 2008, da han begik et drab som kickstartede bandekrigen (Bilag 2, s. 1).

Politi:

- Kim Kliver er ansat som politiinspektør i Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi, hvilket han har været siden 2002. Han har arbejdet tæt med bandekriminalitet og bande-exit, og har samtidig været med til at iværksætte initiativer på området (Bilag 3, s. 1).
- Jakob Jul er ansat som bandeexit-koordinator i Østjyllands Politi. Han har været i politiet siden 2002 og han har arbejdet med bande-exit, samt antiradikalisering siden 2017 (Bilag 4, s. 1-2).

Kommunale medarbejdere:

- Anne Mette Randers er ansat som faglig leder i Horsens Kommune. Derudover er hun tovholder for den kommunale del af exit-arbejdet (Bilag 5, s. 1).
- Mette Bjerre er ansat som socialrådgiver i Aalborg Kommune. Derudover repræsenterer hun den kommunale del i Aalborg Kommune i forhold til exit-indsatsen (Bilag 6, s. 1).
- Søren Hansen er ansat som specialkonsulent Esbjerg Kommune. Derudover er han exit-koordinator i forhold til rocker-bande indsatsen og samtidig formand i Infohus i forhold til opsporing og forebyggelse af radikaliserings (Bilag 7, s. 1).

7.1. Delanalyse 1: Hvordan kan stemping, subkultur og identitet skabe barrierer før og under et exit-forløb?

I følgende afsnit vil jeg besvare det første af mine tre underspørgsmål. For at kunne forstå exit-processer og det som bandemedlemmerne oplever i exit-programmet, vil jeg undersøge de barrierer som kan eksistere og forhindre, at bandemedlemmer forlader det kriminelle miljø. Barriererne kan udfolde sig på forskellige måder og derfor er det interessant at undersøge, hvad disse barrierer udspringer sig af. For at undersøge og belyse dette, vil jeg fokusere på stemping, subkulturelle dynamikker, herunder social læringsteori og betydning af identitet.

7.1.1. *Stemping*

En barriere som kan eksistere i exit-forløbet er stemping og denne barriere kan ramme bandemedlemmet fra både majoritetssamfundet og fra det kriminelle miljø (Becker, 1963, s. 8–11). Jeg vil undersøge og belyse dette ved at opdele stemping set fra to perspektiver.

7.1.2. *Stemping fra samfundet*

Som tidligere nævnt i afsnittet om den teoretiske ramme i dette speciale, vil stemping opstå gennem sociale relationer og opfattelser. Samfundets normer og værdier er med til at skabe en forståelse for roller og ressourcer, og disse normer og værdier danner grundlag for hvordan man skal opføre sig og være som menneske i samfundet. Når samfundet stempler en person, kan det forstyrre individets forståelse af egen identitet og samtidig kan det begrænse personens muligheder for at leve et socialt og ressourcestærkt liv (Goffman, 1963, s. 1–5).

I denne forbindelse vil bandemedlemmerne oftest opleve en stemping i form af at blive betragtet som værende kriminel. Når et individ bliver stemplet som kriminel, kan det have langvarige konsekvenser

og have en betydning for individets livskvalitet. Et eksempel på dette kan være, at en plettet straffeattest kan betyde dårligere eller ingen mulighed for adgang til bestemte jobs på arbejdsmarkedet. Derudover kan stempelingen som kriminel også have betydning for individets muligheder for at komme ind på boligmarkedet. Stempelingen resulterer i mistillid og udelukkelse, og fungerer som en barriere for bandemedlemmerne. Handlemulighederne og ressourcerne for den enkelte bliver reduceret, hvilket kan gøre det svært at understøtte et succesfuldt exit (Cullen et al., 2021b, s. 218–220). Beckers begreb outsider er i dette tilfælde en god beskrivelse for det, som mennesker oplever, når de bliver stemplet som kriminelle. Der opstår en negativ reaktion fra samfundet, når et menneske går imod de sociale spilleregler og derfor bliver stempeling en realitet (Becker, 1963, s. 1–8).

Materialet som blev tilsendt fra Ishøj Kommune er relevant at inddrage her, da materialet indeholder en vigtig pointe som kan kobles på stemplingsproblematikken.

“Det er en meget lang proces, hvor de bliver ved med at føle sig anderledes, selvom de måske starter på en uddannelse eller et arbejde, så føler de sig ofte anderledes end alle de andre. Dette kan være medvirkende til at vores kandidater søger mod det gamle og velkendte kriminelle netværk (Ishøj Kommune, 2025, s. 2).

Det beskrives meget kort, at Ishøj Kommune har en oplevelse af, at bandemedlemmerne vender tilbage til det trygge og kendte, hvor de ikke møder denne slags udfordringer. Stempelingen fra majoritetssamfundet kan have en magt til at ændre bandemedlemmets livsvilkår på en måde, som kan være svært at håndtere og rumme. Når bandemedlemmet konstant møder opfattelsen fra samfundet af, at de er en outsider, kan det muligvis fastholde deres oplevelse af at være evig kriminel og dermed mindske motivationen for at skabe en ny livsstil (Becker, 1963, s. 3–9).

7.1.3. Stempeling fra det kriminelle miljø

Det er ikke kun i majoritetssamfundet, at stempeling kan eksistere. Selvom det er normalt, at samfundet stempler mennesker som afvigere eller kriminelle, kan der også forekomme stempeling fra kriminelle mod andre kriminelle. Jeg har gennem mine interviews fundet ud af, at der er nogle sociale spilleregler i de kriminelle miljøer, som har betydning for den måde, som andre fra miljøet ser en på. Mit empiriske materiale viser, at der er andre former for stempeling inden for de kriminelle miljøer, som er en anden form for stempeling end det de klassiske stempelingsteorier handler om, da disse teorier for det meste handler om hvordan samfundet stempler afvigere eller outsiders (Becker, 1963, s. 1–5). Men det viser

sig i mit empiriske materiale, at der også er den her type stemping i de kriminelle miljøer, som er vigtige at pointere (Bilag 1, s. 3). Stemping kan bruges i det kriminelle miljø i den forstand, at et medlem kan komme i “bad standing”, hvis der eksempelvis er nogle regler som er blevet brudt. Et andet eksempel som kan relatere sig til emnet i dette speciale er, at et medlem kan blive stemplet som “stikker”. Dette hvis bandemedlemmet eksempelvis vælger at deltage i et exit-program eller snakker med politiet. Bandemedlemmer bliver stemplet af sit eget miljø, fordi personen gerne vil ud af kriminalitet. Dermed bliver stemplingen en form for magt, som det kriminelle miljø kan bruge mod sine egne (Becker, 1963, s. 1–8).

Samfundets stemping begrænser bandemedlemmets muligheder gennem institutionelle mekanismer og faktorer, hvorimod stemplingen fra det kriminelle miljø kan resultere i social udelukkelse og fysiske trusler. Dermed kan stemplingen fra det kriminelle miljø ende i, at personens identitet svækkes ved at holdes uden for fællesskabet. Stemping i exit-forløbet kan derfor fungere på to forskellige måder. Samfundets stemping kan skabe barrierer for muligheder for arbejde og bolig. Stemping fra det kriminelle miljø fungerer som social og voldelig kontrol, som kan gøre det svært og farligt at træde ud af for bandemedlemmet. De to stemplingsformer gør det tilsammen svært for bandemedlemmet, idet det skaber en barriere, som kan påvirke både bandemedlemmets selvforståelse, sikkerhed og livsvilkår. Det kan betyde, at bandemedlemmet føler sig fanget mellem to verdener (Becker, 1963, s. 8–18).

7.1.4. Subkultur og social læring som barrierer i exit-forløbet

En anden barriere som kan opstå, når et bandemedlem prøver at forlade det kriminelle miljø, er subkulturelle normer og værdier, som påvirker kriminelle miljøer. Som nævnt tidligere, handler subkulturteori om fællesskaber med egne regler og værdier, som en måde at skabe status og hierarki på. I et kriminelt miljø som bandemiljøet, bliver kriminalitet og kontrol centrale værdier, som danner fundament for social anerkendelse og loyalitet. Bandemedlemmet bliver oplært i, at lovovertrædelse kan ende i respekt og at loyalitet mod fællesskabet er vigtigere end loyalitet mod samfundets normer og værdier. Det skal dog understreges, at disse normer og værdier som opstår i en subkultur nødvendigvis ikke handler om, at der bliver lavet helt nye normer og værdier, men derimod handler det om at banden neutraliserer samfundets normer og værdier (Cohen, 1955, s. 50–58).

I forbindelse med exit-forløbet, kan de subkulturelle værdier som findes i bandemiljøet fungere som barrierer for at forlade miljøet. Bandemedlemmet vil være nødt til at bryde med de normer og værdier, som er blevet skabt for dem i fællesskabet. Normer og værdier, som for bandemedlemmet tidligere har

givet mening og som har skabt struktur og identitet (Jensen et al., 2013, s. 168–169). Dette kan jeg understøtte med materiale tilsendt af Herning Kommune. Her beskrives typiske udfordringer, såsom tab af fællesskab, tab af kontrol, ensomhed og usikkerhed omkring identitet (Herning Kommune, 2025, s. 2). Jeg vil mene, at dette viser, hvordan et fællesskab i bandemiljøet ikke kun er kriminelt, men også socialt meningsfuldt for bandemedlemmet og derfor svært at sige farvel til.

Subkultur kan i denne sammenhæng suppleres af social læringsteori, da denne fokuserer på at adfærd og holdninger læres gennem interaktion med andre (Cullen et al., 2021a, s. 90–92). I kriminelle subkulturer lærer bandemedlemmerne hvordan man begår kriminalitet, men også hvordan verden skal fortolkes. Et eksempel på dette er, hvordan bandemedlemmerne lærer at forstå og fortolke institutioner, politi og exit-programmer. Hvis normen i et bandemiljø er at se myndigheder som fjender eller exit-indsatsen som utroværdig, så bliver denne forståelse og holdning en del af den sociale læring (Jensen et al., 2013, s. 168–173). Man kan derfor argumentere for, at der opstår en kollektiv skepsis og modvilje for exit-indsatsen, som kan være en barriere for deltagelse i exit-programmet.

Subkulturen kan fungere som et sted, hvor adfærd, normer, værdier og følelser gengives og overføres mellem bandemedlemmerne. Den sociale læring i dette betyder, at et bandemedlem, som overvejer at forlade det kriminelle miljø, ikke kun skal håndtere egne indre konflikter, men også skal håndtere konflikter mod den fælles forståelse som er i bandefællesskabet. Konflikter, som at exit-indsatsen er illoyal, farlig og forkert. Dette kan betyde, at bandemedlemmet får skabt en følelsesmæssig og social barriere for at forlade miljøet grundet rammerne som subkulturen skaber. Samtidig indeholder subkulturen en følelse af tryghed, tilhørsforhold og kontrol, som bandemedlemmerne kan miste, når de vælger at blive en del af et exit-program. Hvis ikke der er et tilsvarende fællesskab i exit-programmet, kan den nye tilværelse for bandemedlemmet betyde, at de kan opleve ensomhed og føle sig usikker (Jensen et al., 2013, s. 168–169). Jeg vil derfor mene, at det er tydeligt at barriererne ikke kun omhandler at bryde ud af kriminalitet, men at det også handler om at miste sin sociale status og det tilhørsforhold, som tidligere har givet bandemedlemmet identitet og mening. Dette er også noget, som Herning Kommune kender til, når der bliver sat ord på hvilke udfordringer der kan være til stede i deres exit-program. Nedenfor ses et citat fra det tilsendte materiale i forbindelse med aktindsigt.

”Enkelte EXIT-kandidater har direkte eller indirekte vist tegn på udfordringer ifm. exit fra et fællesskab hvortil pågældende har været tæt knyttet og fx bygget en identitet og status op omkring grupperingens insignier eller lignende – deraf pludselig opstået ensomhed og manglende socialkapital, kan stille pgl. i en svær situation og tab af kontrol. Omstillingen fra én livsstil til en

anden har vist sig besværlig – særlig det økonomiske aspekt i transitionen fra illegal indkomst til overførelsesindkomst kan være svær, og kan være recidiv provokerende” (Herning Kommune, 2025, s. 2).

Herning Kommune nævner, at deres exit-kandidater oplever udfordringer i forbindelse med manglende fællesskab, som kan resultere i ensomhed og tab af kontrol. Dette hænger sammen med, at bandemedlemmerne har svært ved at finde sig selv i nye netværk, hvor de skal opbygge en ny identitet og finde sig selv i nye omstændigheder. Dermed kan det ses som en barriere, at det kriminelle miljø føles som et velkendt og trygt sted for bandemedlemmet (Jensen et al., 2013, s. 168–169).

Subkulturelle normer og værdier, samt social læring kan tilsammen danne rammer for fastholdelse i bandemiljøet. Det at være en del af et exit-program kræver ikke kun, at bandemedlemmet skal bryde med ulovlige handlinger og adfærd, men at bandemedlemmet også skal bryde med de normer og værdier, som er tillært i det kriminelle fællesskab, som bandemedlemmet har været en del af (Cohen, 1955, s. 49–53).

7.1.5. Sammenfatning

De teoretiske perspektiver og refleksioner på stemping, subkultur og social læring kan give en forståelse for de faktorer og mekanismer, som kan skabe barrierer i exit-forløbet. Samfundets strukturer og bandemiljøets normer og værdier, kan gøre det svært for bandemedlemmet at forlade det kriminelle miljø. Dette viser, at det ikke kun handler om at bryde med den kriminelle adfærd, men at der er flere faktorer som spiller ind. Faktorer som at bandemedlemmerne kan komme til at opleve stemping fra flere sider, herunder samfundet og bandemiljøet. Samtidig kan subkultur være en faktor i forhold til tilhørsforhold og de forventninger og værdier, som gruppen kan pålægge et bandemedlem og dermed fastholde bandemedlemmet i bandemiljøet. Derudover viser delanalysen også, at bandemedlemmernes identitet spiller en rolle som barriere. Dette fordi bandemedlemmets selvforståelse kan være formet gennem en kriminel tilværelse og negative fællesskaber, som kan gøre overgangen fra kriminel til kriminalitetsfri utryg for bandemedlemmet, idet det kan være forbundet med tab af tætte relationer og tilhørsforhold (Jensen et al., 2013, s. 168–169).

Samet set viser den første delanalyse, at stemping, subkultur og identitet kan spille en stor rolle i forhold til de barrierer, som kan opstå før og under et exit-forløb. For at forstå hvordan disse barrierer opleves i praksis, vil jeg i det følgende afsnit bevæge mig fra et teoretisk udgangspunkt til bandemedlemmernes egne erfaringer og holdninger.

7.2. Delanalyse 2: Hvordan oplever tidligere bandemedlemmer exit-indsatsen?

I følgende afsnit vil jeg besvare det andet af mine tre underspørgsmål. Her vil fokus være på bandemedlemmernes oplevelse, hvor delanalysen er delt op i underafsnit for at skabe et bedre overblik.

7.2.1. *Motivation for at bryde ud af miljøet*

Det er tydeligt, at motivationen for at forlade miljøet ikke kun udspringer af en bestemt faktor. De to tidligere bandemedlemmer fortæller om deres overvejelser og hvad der lå til grund for, at de tog en beslutning om at forlade bandemiljøet. En fællesnævner for dem er, at ønsket om at forlade miljøet opstod gradvist og det ikke var en beslutning, som de tog over natten (Bilag 1, s. 2). Der er forskellige og mange grunde til, at de to valgte at forlade miljøet. Dog beskriver begge, at familie og klublivet ikke stemte overens, samtidig med at de følte, at de havde givet nok af sig selv til miljøet (Bilag 1, s. 2). Deres fortællinger vidner om, at beslutningen om at forlade miljøet ikke kun handler om at lægge kriminaliteten bag sig, men også om at finde en ny retning i livet. Begge pointerer vigtigheden af familie og det at erkende, at man ikke passer ind i miljøet mere (Bilag 2, s. 2). I denne forbindelse kan begrebet *aging out of crime* anvendes, da dette begreb handler om at mennesker vokser fra kriminalitet og ikke kan finde meningen med det mere. Begrebet forklarer, at personer begår mindre eller slet ingen kriminalitet, jo ældre de bliver. Niveaue af kriminalitet er på sit højeste i ungdommen og falder efterhånden i voksenlivet (Cornelius et al., 2017, s. 26–28). Dette kan relateres til de to informanternes udtalelse som nævnt ovenover, at de ikke kunne se sig selv i bandemiljøet mere og samtidig kan der drages en parallel til teori om stemping og identitet. Dette fordi, at bandemedlemmerne kan ende med at stå i et dilemma. Erkendelsen af at man ikke skal være en del af et miljø med mange bekendtskaber og minder, samtidig med at man prøver at skabe en ny selvforståelse og vej i livet, kan være udfordrende (Cullen et al., 2021b, s. 218–221).

7.2.2. *Barrierer i exit-indsatsen*

De to tidligere bandemedlemmer fortæller, at der kan være en række udfordringer og barrierer i forbindelse med deltagelse i et exit-program. En udfordring, som begge mine informanter nævner, er politiets involvering.

“Det var egentlig synet på det, det var at man skulle sidde og snakke med politiet og så videre og så videre” (Bilag 1, s. 3).

Christian forklarer i interviewet, at en af hovedreglerne i klubben var, at man ikke snakker med politiet. Han forklarer, at klubben ikke vil godtage det og man hurtigt vil blive set dårligt på (Bilag 1, s. 3). Denne opfattelse giver exit-indsatsen et dårligt ry i miljøet og det kan være svært at nå ud til de bandemedlemmer, som gerne vil forlade det kriminelle miljø. Selvom nogle bandemedlemmer har et godt forhold til politiet og forstår deres rolle, så ændrer det ikke på den forestilling, som eksisterer i det kriminelle miljø angående exit-indsatsen og politiet. Bandemedlemmerne bliver hurtigt stemplet som stikkere eller illoyale, hvis de snakker med politiet. Dette understøtter Mazdak i interviewet, som jeg havde med ham.

“I hvert fald et program hvor at hvis du skal være med, hvis du skal have nogle goder, så skal du også give dem noget” (Bilag 2, s. 7).

Mazdak forklarer, at han havde et godt forhold til politiet, og han forstod, at det var deres arbejde. Men han understreger også, at der var en holdning til exit-indsatsen dengang han var en del af miljøet, som ikke var positivt (Bilag 2, s. 7). Begge informanter fortæller om holdningen til exit-indsatsen og hvordan denne holdning også eksisterede, fordi det var en del af regelsættet i klubben. Hvis man ikke overholdte reglerne, ville man komme i *bad standing*. Dette betyder, at man bliver udelukket af klubben og egentlig er en fjende for klubben. Konsekvenser af *bad standing* kan også være voldelige handlinger og trusler. Dette forklarer Christian om, hvor han også forklarer, at *bad standing* var en konsekvens for at deltage i et exit-program (Bilag 1, s. 4). Stemplingen som bandemedlemmerne får, når de kommer i *bad standing*, er et godt eksempel på, når kriminelle stempler kriminelle og hvilken betydning stemplingen har. Denne stempling kan betyde, at nogle bandemedlemmer ikke tør at tage skridtet ud af det kriminelle miljø, fordi konsekvenserne af det kan være for store og for farlige. *Bad standing* kan sammenlignes med Beckers begreb *outsider*, som betyder at en person bliver stemplet og udstødt af fællesskabet. At blive stemplet som *outsider* eller det at komme i *bad standing*, kan ende i en negativ reaktion fra omgivelserne (Becker, 1963, s. 1–8). Stemplingen fra samfundet, som bandemedlemmer kan få pålagt sig, kan også føre til tilbagefald til det kriminelle miljø. Det kan være svært, at få en lejlighed eller arbejde, fordi bandemedlemmet bliver set anderledes på. Mazdak har sat ord på, at exit-programmet ikke kunne gøre det store for ham, udover at hjælpe med at få fjernet tatoveringer (Bilag 2, s. 5-6). Dette stemmer overens med stemplingsteoriens pointe om, at det kan have konsekvenser og begrænse bandemedlemmets muligheder for sociale roller og ressourcer, hvis der foregår en stempling fra samfundet. Samfundets normer er med til at danne ramme for hvordan et individ skal opleves, og derfor kan det være svært for et bandemedlem, at en finde en ny levevej, hvis en stempling som kriminel bliver ved med at eksistere (Cullen et al., 2021b, s. 217–221).

Skovlund og Larsen har gennem deres undersøgelse belyst hvilke udfordringer, som bandemedlemmer kan møde, når de vil forlade det kriminelle miljø. En af udfordringerne, som de påpeger, er identitetsproblemer. Det kan være et stort og svært skridt, at gå fra en kriminel identitet til en ny identitet, som er lovlydig. Det kræver en ny selvopfattelse, hvor værdier og normer også bliver omstruktureret. Der er mange ting, som et bandemedlem skal forholde sig til, når de deltager i et exit-program. Her mener Skovlund og Larsen, at exit-programmet ikke fokuserer nok på problematikken i, at en identitetskonflikt kan være til stede for bandemedlemmet (Skovlund & Larsen, 2021, s. 93–94).

“For jeg havde økonomien med og styr på, jeg havde styr på min familie og alle de her ting. Så jeg havde ikke.. min identitet var heller ikke bundet op omkring klubben på den måde der” (Bilag 2, s. 4).

Mazdak forklarer i interviewet, at han ikke havde problemer med at forlade det kriminelle miljø, fordi han havde styr på det praktiske og hans familie. Han understreger, at hans identitet som sådan ikke var bundet til klubben og derfor var det ikke en barriere, han mødte (Bilag 2, s. 4). Denne udtalelse belyser meget godt, hvilken betydning et individs identitet har. Mazdak nævner selv identiteten som en grund til, at det ikke var svært for ham at forlade miljøet. Når et bandemedlem vil forlade det kriminelle miljø, står de ofte mellem to verdener. De føler ikke, at de hører til i det kriminelle miljø og fællesskab, men samtidig føler de sig ikke mødt og accepteret i det traditionelle samfund. Det kan for mange føles som en følelsesmæssig rutsjebane, hvor bandemedlemmet kæmper for at finde sin plads og sin nye identitet. Denne identitetsbarriere kan for nogen ende i, at de søger tilbage til det kendte og trygge i bandemiljøet, hvor deres identitet allerede er bygget op og hvor de ved, at de har en plads (DRTV & Hussein, 2025). Det er få, som kan forlade bandemiljøet uden udfordringer grundet de forskellige barrierer, som kan opstå. Identiteten har stor betydning for bandemedlemmets succes i exit-programmet og for generelt at kunne forlade det kriminelle miljø (Bilag 1, s. 3-4).

En barriere i exit-programmet og generelt, når et bandemedlem vil forlade miljøet, er tab af fællesskab og relationer. Mazdak forklarer, at det sværeste ved at forlade miljøet for ham var, at han ikke måtte se sine venner, som han havde fået gennem bandemiljøet. Han havde opnået et fællesskab og tætte bånd med andre bandemedlemmer, som han havde svært ved at give slip på. Disse relationer og venner som han havde fået gennem bandemiljøet måtte han opgive, for at være en del af exit-programmet og for at kunne forlade det kriminelle liv (Bilag 2, s. 4). Deltagelse i exit-programmet kræver, at man skifter ud i sin omgangskreds, således at der ikke er risiko for at blive påvirket til at begå kriminalitet igen (Justitsministeriet, 2011, s. 3–4). Dette viser, hvordan de mekanismer som udspringer af mine

teoretiske pointer om social læringsteori, herunder fællesskab, social interaktion og observation, har betydning for et bandemedlems exit-forløb. Exit-indsatsen stiller krav til bandemedlemmet om at bryde med de kriminelle relationer, fordi en vedvarende kontakt og social påvirkning i form af normer og værdier, kan fastholde bandemedlemmet i kriminalitet (Cullen et al., 2021a, s. 90–92). Pyrooz og Deckers studie med 84 unge tidligere bandemedlemmer i Arizona belyser, at mange bandemedlemmer som forsøger at forlade det kriminelle miljø, samtidig bevarer relationer og venskaber i bandemiljøet. Dette mener Pyrooz og Decker kan føre til tilbagefald til bandemiljøet, hvis ikke bandemedlemmet bliver en del af et positivt fællesskab med kriminalitetsfrie relationer (Pyrooz & Decker, 2011, s. 418–422). Skovlund og Larsen understøtter denne konklusion, idet de pointerer at de ser en risiko for tilbagefald og risiko for generelle kriminelle handlinger, hvis ikke bandemedlemmet har sociale og positive netværk (Skovlund & Larsen, 2021, s. 86–95). Dette vidner om hvor vigtigt positive relationer og et kriminalitetsfrit netværk er, når et bandemedlem skal deltage i et exit-program. Samtidig er det også en barriere i exit-programmet, fordi indsatsen som sagt kræver, at bandemedlemmet siger farvel til sit gamle netværk og relationer.

Christian fortæller i interviewet, at der findes regler i bandemiljøet, som skal overholdes for ikke at komme i bad standing. Hovedregler, som handler om at man ikke stjæler fra kassen, ikke er seksuelt sammen med andres koner og kærester, og man ikke snakker med politiet. Udover disse hovedregler findes der regler, som er mere overfladiske og som man kan støde på undervejs (Bilag 1, s. 4). Når et bandemedlem vælger at deltage i et exit-program, kan det bringe bandemedlemmet i konflikt med de normer og regler, som eksisterer i bandemiljøet. Deltagelse i et exit-program kan indebære brud mod subkulturelle værdier og normer, som bandemedlemmet har lært i bandemiljøet. Den sociale læring, som præger subkulturen, kan betyde, at negative holdninger til myndigheder og politi forstærkes og læres mellem bandemedlemmerne. Når et medlem vælger at forlade miljøet og deltager i et exit-program, forlader medlemmet ikke kun den kriminelle tilværelse, men medlemmet går også imod den kollektive måde, som banden ser og forstår samfundet på. Dermed vil bandemedlemmet automatisk komme i konflikt med de normer og regler, som banden har opbygget (Jensen et al., 2013, s. 168–174). Pyrooz og Decker har gennem deres undersøgelse belyst, hvordan push- og pull-faktorer kan være årsag til, at et medlem vil forlade bandemiljøet. Der er oftere en fjendtlig reaktion fra banden, hvis det er push-faktorerne som dominerer, hvilket i dette tilfælde kunne være modvilje mod bandelivet eller frygt for vold. Push-faktorerne udspringer normalt af indre erkendelse, som kan føre bandemedlemmet mod et liv uden kriminalitet (Pyrooz & Decker, 2011, s. 418). Dette vil være at bryde med især de sociale spilleregler, som eksisterer i banden og som Christian snakker om. I denne forbindelse vil en barriere, der kan opstå for at deltage i et exit-program være, at bandemedlemmet

skal omstrukturere sit moralske kompas og danne nye normer og værdier. Samtidig skal bandemedlemmet tage højde for de konsekvenser, det kan medføre fra banden, hvis ikke denne bande-exit bliver accepteret i miljøet (DRTV & Hussein, 2025).

En anden form for barriere, som kan være tilstede i exit-indsatsen, kan udspringe af bandemedlemmernes forhold til myndighederne. Særligt bandemedlemmernes forhold til politiet, som er en fast del af exit-samarbejdet. Jeg har tidligere i dette afsnit nævnt politiets involvering som en barriere, da bandemedlemmet kan blive stemplet som stikker eller illoyal ved at snakke med politiet. Men politiets involvering kan også skabe en anden barriere, da samarbejdet mellem politi og bandemedlem kan bringe dårlige minder frem, hvor tillid mellem de to parter ikke har eksisteret. Derfor kan det være svært for bandemedlemmet at opbygge et tillidsbånd til politiet gennem exit-programmet, når erfaringer siger at det ikke har været muligt før. Dette samarbejde kan for bandemedlemmerne føles som en nødvendighed og som et problem på samme tid (Bilag 2, s. 6).

“Jeg synes mere de måske skulle holde sig mere ude, fordi så kunne man i virkeligheden få flere til at gøre brug af det” (Bilag 1, s. 5).

Politiet som tidligere er blevet opfattet som modstander eller fjende af bandemedlemmet, skal i exit-forløbet ses som en samarbejdspartner. Det kræver tillid og omstilling, hvis bandemedlemmet har tidligere erfaringer med politiet, som har været præget af konflikt (Justitsministeriet, 2011, s. 21). Derfor viser citatet ovenover også, hvordan tidligere bandemedlemmer ser politiets involvering i exit-indsatsen og at denne involvering måske skal begrænses eller fjernes for at få flere til at gøre brug af exit-programmet. Det skal dog understreges, at Christian i interviewet snakker ud fra oplevelser og erfaringer han havde, da han selv var en del af bandemiljøet og derfor udtaler han sig om exit-indsatsen fra det han kan huske og hvordan han tænker, at det er i dag (Bilag 1, s. 3).

”Altså fordi som sagt af hvad jeg ved eller har en formodning om, qua af at man er gået ud og lever et andet liv nu, at jeg har en formodning om hvordan tingene de er i et exit-program i dag, er ikke ensbetydende med at folk der er i rocker-bande miljøet er. Så hvis der er, at man ligeså snart for nys om at politiet er en del af det, jamen så er det klart, så er vi tilbage igen til at.. ja så kan du i hvert fald ikke deltage i et exit-program uden at blive set på som.. i hvert fald blive mistænkeliggjort for om du snakker med politiet, kan man sige, ikke” (Bilag 1, s. 5).

Deltagelse i exit-programmet er ikke noget man råber højt om, og det at snakke med politiet, kan mistænkeliggøre en, som Christian nævner (Bilag 1, s. 5). Derfor vil man naturligt gå ud fra, at bandemedlemmerne ikke ser politiets involvering i exit-programmet, som en god ide. Dog kan politiets tilstedeværelse også være en fordel for bandemedlemmet, da politiet kan tilbyde sikkerhed og beskyttelse, som bandemedlemmet i nogle tilfælde ville have brug for.

”Jeg kan da i hvert fald se, at flere og flere jeg har været i klub med og også fra andre grupperinger, jamen de stiller glædeligt op til at blive en del af et exit-program, ikke” (Bilag 1, s. 4).

Politiets involvering i exit-indsatsen er for nogle bandemedlemmer også blevet accepteret, fordi de har fået forståelse for at det er politiets arbejde og fordi, at de kan se en mening med den rolle, som politiet har fået i forbindelse med exit-programmet (Bilag 2, s. 6). Holdningen til politiets rolle og involvering i exit-indsats kan derfor variere, idet bandemedlemmet kan stemples som stikker ved at snakke med politiet, men samtidig kan politiets rolle danne ramme for sikkerhed. Dette underbygger mine valgte teorier i forhold til stempling, identitet og subkultur. Som sagt, er der risiko for at blive stemplet af det kriminelle miljø, hvis man snakker med politiet. Samtidig kan det skabe en identitetskonflikt for bandemedlemmet, da der skal vælges mellem et bedre liv i samarbejde med politiet eller om man skal bevare den loyalitet, som banden forventer. Derudover kommer subkulturens normer og værdier også til at spille en rolle, når bandemedlemmet skal træffe et valg om dette samarbejde, som de skal indgå i med politiet og som går imod alt det, som bandemedlemmet har tillært sig i bandemiljøet (Cullen et al., 2021a, s. 90–92). Af de fagprofessionelle, som er samarbejdspartnere i exit-indsatsen, er det klart politiet som fylder mest i mine interviews, når der skal sættes ord på eventuelle udfordringer med myndighederne (Bilag 1, s. 5). Dette vil jeg også mene er meget naturligt, når det er politiet som bandemedlemmerne ofte har krydset veje med og hvor tilliden er dårligst.

I mit interview med Mazdak var et tilbagevendende tema, at han oplevede at exit-programmet ikke kunne gøre det helt store for ham. Han blev tilbudt hjælp til at få fjernet tatoveringer og muligheden for at få tilknyttet en mentor. Men det vigtigste for Mazdak var hjælp til gæld og uddannelse. Derfor så han ikke den store grund til at deltage i exit-programmet, selvom han endte med at benytte sig af tilbuddet om en mentor (Bilag 2, s. 5-6). En barriere for deltagelse i exit-programmet kan derfor også være, at bandemedlemmerne forventer hjælp til nogle bestemte ting, som de finder vigtige på daværende tidspunkt, men som måske kræver en længerevarende plan. Med dette mener jeg, at exit-programmet er en proces og et forløb, som kræver motivation og tålmodighed, som bandemedlemmerne skal være klar på. De skal være indstillet på, at det kan tage tid og den hjælp man

får, kan komme på forskellige tidspunkter og i forskellige former. Et eksempel på dette er, at Mazdak fortæller, at exit-programmet ikke kunne hjælpe ham med en lejlighed (Bilag 2, s. 5). Men det kan kræve tid og tålmodighed, når man er på venteliste til en lejlighed. En barriere i denne forbindelse kan derfor være, at bandemedlemmerne måske ikke har tid og motivation til at lægge en plan og følge den, fordi de har været vant til at være i et miljø, hvor det bliver gjort på deres egen måde og det bliver gjort, når de vil have det (Jensen et al., 2013, s. 168–169).

7.2.3. *Sammenfatning*

Bandemedlemmer møder barrierer i exit-indsatsen, som kan være komplekse og de kan udspringe af forskellige grunde. Samfundets måde at møde bandemedlemmer på og de sociale, samt kulturelle mekanismer som findes i en bande, kan have en betydning for de barrierer som er tilstede. Stempling er en barriere, som er gennemgående og som kan komme fra flere forskellige steder. Samfundet kan stemple og danne mistillid og fordomme, som kan begrænse bandemedlemmets muligheder. Bandemiljøet kan sørge for en omvendt stempeling, hvor bandemedlemmet oplever social udelukkelse og i visse tilfælde trusler (Becker, 1963, s. 1–8). Derudover er bandemiljøet et fællesskab, som har givet bandemedlemmet en identitet, som kan være svært at give slip på. Når bandemedlemmet forlader det kriminelle miljø, er det ikke kun ens levevej, men også ens sociale relationer og den sociale rolle, som man mister. Derfor vil en barriere for bandemedlemmet også være tab af fællesskab og relationer. Bandemedlemmet står overfor en omstrukturering af normer og værdier, når deltagelsen i et exit-program bliver en realitet. Dette betyder, at et nyt selvbillede og en ny selvforståelse skal opbygges, og derfor kan omstrukturering af en ny identitet også blive en barriere for bandemedlemmet (Cullen et al., 2021a, s. 79–84). Politiets involvering i exit-indsatsen kan ikke undgås, men involveringen kan skabe barrierer i form af mistillid og risiko for yderligere stempeling fra det kriminelle miljø (Bilag 1, s. 3).

Samlet set giver de forskellige barrierer et overblik og et indblik i, at det ikke er nemt for bandemedlemmer at forlade det kriminelle miljø. Det handler om meget mere end bare at tage beslutningen, men også om at navigere og omstrukturere i forskellige og komplekse sociale situationer. Disse barrierer udgør tilsammen en masse udfordringer, som bandemedlemmet skal møde og håndtere.

7.3. Delanalyse 3: Hvordan oplever de fagprofessionelle exit-indsatsen?

I følgende afsnit vil jeg besvare det sidste af mine tre underspørgsmål. I afsnittet ovenfor var fokus på bandemedlemmernes oplevelse af exit-indsatsen og hvilke barrierer, som kunne være tilstede i

forløbet. Analysen peger på, at mange af barriererne handler om relationer og troværdighed. Disse oplevede barrierer, som bandemedlemmerne sætter ord på, giver anledning til at undersøge og identificere de fagprofessionelles oplevelse af exit-indsatsen og samtidig undersøge, hvordan de fagprofessionelle forstår og håndterer de udfordringer, som kan opstå i forløbet. Derfor skifter fokuset fra bandemedlemmets perspektiv til de fagprofessionelles perspektiv i dette afsnit, hvor de fagprofessionelles holdninger og udfordringer i praksis bliver tydeliggjort.

7.3.1. Politiets perspektiv

Politiets rolle i exit-indsatsen er central og vigtig for at exit-programmet kan fungere. Deres tilstedeværelse er vigtig og nødvendig for at vurdere risiko, for at skabe sikkerhed og for at være en del af det samarbejde som eksisterer mellem de forskellige aktører. Samtidig betyder politiets involvering også, at der er en form for kontrol, som kan udfordre den tillid og det samarbejde, som skal være mellem de fagprofessionelle og bandemedlemmerne (Bilag 1, s. 3-5).

Jakob Jul forklarer, at der er stor fokus på at skabe tillid til bandemedlemmet, således at der ikke er tvivl om politiets rolle i exit-forløbet. Han mener, at tillid og forståelse er vigtigt og det er det der skal til, hvis man gerne vil hjælpe mennesker i denne situation (Bilag 4, s. 13). Jakob understreger, at politiet i exit-programmet forsøger at gøre det tydeligt, at programmet ikke er et noget for noget program. Dette for at undgå følelsen af kontrol fra politiet, som bandemedlemmerne kan opleve (Bilag 4, s. 5). Hvis der ikke opnås tillid mellem politiet og bandemedlemmet, er det svært at arbejde videre i forløbet og få skabt et godt fundament for en ny vej i livet. Tilliden skal sørge for et ligeværdigt samarbejde og denne tillid skal ikke kun eksistere mellem politiet og bandemedlemmet, men også mellem de andre samarbejdspartnere som er en del af exit-forløbet. Når denne tillid er skabt, er der en masse andre udfordringer, som kan opstå i forløbet. Jakob fortæller, at det er meget komplekst, men at han synes det er en fed udfordring at arbejde ind i. Udfordringerne kan være alt fra misbrug til manglende netværk, og det kræver at det tværfaglige samarbejde fungerer, så disse udfordringer kan håndteres bedst muligt (Bilag 4, s. 7-8). Tillid er en vigtig faktor for Jakob, når man spørger ind til vejen til succes i exit-programmet. Men en anden faktor, som betyder mindst lige så meget som tillid, er de sikkerhedsmæssige hensyn. Jakob kalder dette for en af grundpillerne i programmet og forklarer, at det er noget som politiet er meget opmærksomme på. Det betyder meget for succes i exit-programmet, hvordan politiet håndterer de sikkerhedsmæssige hensyn, da trusselsbilledet har betydning for samarbejdet med de andre aktører og sikkerheden for bandemedlemmet. Det er meget komplekst og Jakob fortæller, at trusselsbilledet kan ændre sig ret hurtigt. Den ene dag kan der være

en dødsstrassel på spil og den anden dag kan bandemedlemmerne være venner. Dette betyder også, at det ikke nødvendigvis altid giver det længste exit-forløb, hvis trusselsbilledet ændrer sig. Jakob oplever dog, at bandemedlemmerne som deltager i exit-programmet er motiveret, men at forskellige faktorer kan spille ind i forhold til at afbryde forløbet (Bilag 4, s. 11).

Kim Kliver, som er politiinspektør, sætter i interviewet ord på hans tanker om exit-programmet og hvad der kan være i vejen for at opnå succes for bandemedlemmerne i exit-forløbet. Han forklarer, at succeskriteriet ikke i sig selv er antallet, men for hvert medlem som forlader bandemiljøet, er der en færre til at begå alvorlig personfarlig kriminalitet. Kim mener, at det sværeste for bandemedlemmerne når de prøver at forlade det kriminelle miljø er, at de skal bryde med deres sociale miljø. Han mener, at bandemiljøet bliver deres redningsnet og det kan være svært for dem at se en verden udenfor det (Bilag 3, s. 5). Derfor er det vigtigt for politiet, at de får brudt isen og får ændret det narrativ, der er om, at politiet kræver noget for noget. Dette narrativ mener Kim, at bandemedlemmerne opbygger for at sørge for, at bandemedlemmet ikke deltager i exit-programmet. Derfor er tilliden en vigtig faktor for politiet, så de kan udføre deres arbejde og gøre exit-forløbet nemmere for bandemedlemmet (Bilag 3, s. 3). Kim understreger flere gange i interviewet, at man skal se på det enkelte bandemedlem, når man vil måle på succesraten. Han mener, at exit-indsatsen spiller en vigtig rolle i Danmark, for at få færre til at begå alvorlig personfarlig kriminalitet. Men han mener også, at nogle bandemedlemmer udnytter exit-programmet og dermed ikke er motiveret for at forlade det kriminelle miljø for at starte et nyt liv. Han mener, at bandemedlemmerne bruger exit-programmet for at få bedre afsoningsvilkår ved at sige, at de overvejer at deltage i et exit-program. Man kan træde ud af exit-programmet når man vil og dette er der nogle som udnytter. Eksempelvis et bandemedlem som afsoner og kun deltager i exit-programmet under afsoning, for at undgå restriktive omstændigheder. Derfor kan det være svært at måle succesraten i exit-indsatsen, når bandemedlemmerne har forskellige grunde til at deltage. Kim mener på baggrund af dette, at visitationen og håndteringen af dette kan være vanskelig, og samtidig have en betydning for hvordan exit-programmet kan fremstå i bandemedlemmernes øjne (Bilag 3, s. 8).

Politiets rolle i exit-programmet er en hårfin balance mellem tillid og kontrol, hvor sikkerhedsmæssige hensyn er en stor prioritet. Politiet fungerer som garant for sikkerheden, samtidig med at de skal opbygge et bånd af tillid til bandemedlemmerne. Denne balancegang kan være afgørende for, hvordan bandemedlemmerne opfatter exit-indsatsen og hvordan politiet håndterer deres rolle i exit-programmet (Bilag 7, s. 9-10).

7.3.2. *Observation i Østre Landsret*

Tidligere i specialet er det blevet beskrevet, hvordan de to interviewede tidligere bandemedlemmer opfatter bandemiljøet og de forestillinger som eksisterer deri. De har forklaret, at man kan blive stemplet som stikker, hvis man snakker med politiet og dette kan skabe konsekvenser for bandemedlemmet (Bilag 1, s. 4). Som sagt er det mange år siden, at de har været en del af bandemiljøet og derfor kan man stille spørgsmålstegn ved, om bandemiljøet har udviklet sig eller om der eksisterer de samme forestillinger, som da de to tidligere bandemedlemmer var en del af miljøet. Et konkret eksempel, som understøtter denne forståelse af at være stikker, som de to tidligere bandemedlemmer fortæller om, udspringer af en observation jeg har foretaget mig i Østre Landsret. D. 4 november blev en politiassistent indkaldt som vidne og under afhøringen af dette vidne, var der en forsvarsadvokat som spurgte ind til den opfattelse der er af bandemedlemmer, når de snakker med politiet. Han spurgte direkte, om hvad der ville ske med bandemedlemmet, hvis han snakkede med politiet, hvortil vidnet svarede, at bandemedlemmerne ser sig selv som den ene procent af befolkningen, som er på kanten af loven og derfor kan tillade sig at afvige fra samfundets normer og værdier. Dertil spurgte forsvarsadvokaten, om bandemedlemmet ville blive stemplet som stikker, hvis banden fandt ud af at denne kommunikation mellem politiet og bandemedlemmet eksisterede. Dette svarede vidnet ja til. Denne ordveksling viser, at det at blive stemplet som stikker stadig eksisterer i bandemiljøet i dag, på samme måde som da de tidligere bandemedlemmer var en del af miljøet. Samtidig viser ordvekslingen også, at denne stempling ikke kun eksisterer internt i bandemiljøet, men også er noget som genkendes og italesættes inden for politiet. Min observation understreger altså, at forestillinger om loyalitet og det at gå imod fællesskabet fortsat spiller en stor rolle i mødet mellem politiet og bandemedlemmerne (S-2128-24, 2025).

7.3.3. *Kommunernes og kommunale medarbejders perspektiv*

Et tema som bliver nævnt flere gange og på tværs af kommuner og medarbejdere, er betydningen af relationer for bandemedlemmet. Ishøj Kommune mener, at nogle bandemedlemmer søger tilbage til det kriminelle miljø, fordi det er svært og uoverskueligt at starte et nyt liv med nye relationer. Det er en udfordring for exit-forløbet, fordi det kan begrænse motivationen og viljen til at fortsætte, hvis bandemedlemmet ikke føler sig mødt i nye relationer (Ishøj Kommune, 2025, s. 2). Herning Kommune støtter op om dette, da de beskriver udfordringer som exit fra et fællesskab, hvor bandemedlemmet har været tæt forbundet med andre medlemmer. Fællesskabet skaber en identitet og status, som kan være svær for bandemedlemmet at give slip på. Derudover møder Herning Kommune også en udfordring i, at bandemedlemmet skal omstille sig fra en livsstil til en anden, hvor især det økonomiske aspekt

fylder meget. Dette skaber forskellige problemer for bandemedlemmet, hvor ensomhed og tab af kontrol kan være konsekvenser (Herning Kommune, 2025, s. 2). Disse udfordringer leder videre til næste tema ved kommunerne, som er relationsarbejde. Dette er et redskab, som kommunerne bruger for at løse udfordringerne de møder, da relationsarbejdet har stor betydning for hvordan bandemedlemmet oplever exit-forløbet. Dette redskab bliver nævnt flere gange og især Gladsaxe Kommune understreger, at det vigtigste er relationsarbejdet og fastholdelsen af den exit-koordinator, som man får tilknyttet i programmet. Dette er vigtigt for at bandemedlemmet har en følelse af, at det godt kan lade sig gøre (Gladsaxe Kommune, 2025, s. 1). Ishøj Kommune beskriver, at bandemedlemmet oplever, at det er rart med en tovholder i forløbet, som kan hjælpe med at holde styr på praktiske ting og som udviser tro (Ishøj Kommune, 2025, s. 3).

”Men jeg tror at det er det med at have nogle voksne omkring sig, som bliver ved med at støtte og tro på én, selvom det er svært og der er mange bump på vejen” (Ishøj Kommune, 2025, s. 3).

Citatet ovenover er fra Ishøj Kommune, som viser hvor vigtigt det er for bandemedlemmet med tro og støtte fra de fagfolk, som skal hjælpe dem i exit-forløbet. Samtidig viser det også, hvor vigtigt det er for kommunerne, at relationsarbejdet bliver prioriteret højt. Det har betydning for, hvordan bandemedlemmet oplever exit-forløbet og om bandemedlemmet ender med et succesfuldt exit-forløb. Kommunerne oplever, at det at blive hørt og taget seriøst, er et af de vigtigste punkter for bandemedlemmet. Derfor kan en barriere for bandemedlemmet være, hvis kommunerne ikke får udført relationsarbejdet på en måde, hvor både fagfolk og bandemedlemmer føler sig hørt og forstået (Herning Kommune, 2025, s. 2).

”Dette er ikke et område der er indsamlet data på – dog er det socialrådgivernes opfattelse at EXIT-kandidater responderer positivt på at blive set og hørt som mennesker, at deres oplevelser og problemstillinger bliver taget seriøst, lyttet til og handlet på i det omfang der er mulig inden for samarbejds kæden” (Herning Kommune, 2025, s. 2).

Citatet ovenover beskriver vigtigheden af at bandemedlemmerne føler sig hørt, således der bliver taget hånd om deres udfordringer og problemstillinger. En anden barriere, som kommunerne oplever er, at bandemedlemmet har en negativ holdning til exit-programmet. Søren Hansen fra Esbjerg Kommune beskriver, at det er en overvindelse for mange bandemedlemmer at snakke med politiet, når de skal deltage i exit-programmet. De er ikke vant til at snakke med politiet på en måde, hvor det handler om samarbejde og forståelse. Derfor bliver Søren Hansen indgangen for bandemedlemmet, fordi det virker

som en nemmere overgang for bandemedlemmet, nu når politiet fylder negativt for dem (Bilag 7, s. 7). Søren beskriver, at bandemedlemmerne i det kriminelle miljø har en opfattelse om, at exit-programmet er et stikker-program. Han beskriver, at det er en retorik, som bruges i bandemiljøet og det derfor er svært at gøre noget ved. I Esbjerg Kommune, hvor Søren arbejder, er de meget opsøgende og prøver at nå ind til bandemedlemmerne. Men de fleste henvender sig selv, fordi det er et svært miljø at komme ind i som fagfolk (Bilag 7, s. 5). Anne Mette Randers fra Horsens Kommune beskriver det samme som Søren, da hun har oplevet, at bandemedlemmerne er i tvivl om, hvad politiets rolle har af betydning. De har en forestilling om, at det er et noget for noget program, hvor man skal udlevere oplysninger, for at kunne deltage. Anne Mette fortæller, at dette er en holdning som bandemedlemmerne hurtigt får ændret, når de først er en del af exit-forløbet. Det bliver tydeliggjort for dem, at exit-programmet er tilstede for deres skyld og det ikke handler om at være stikker. Anne Mette beskriver, at det er vigtigt at man har en tovholder i programmet, som får understreget at det ikke er et noget for noget program, men at der er nogle kriterier, som bandemedlemmet skal opfylde (Bilag 5, s. 4). Barrieren i form af en negativ holdning til exit-programmet betyder, at kommunerne skal være gode til at danne rammer omkring exit-forløbet, som gør det nemmere for bandemedlemmet. Dette kunne eksempelvis være en tovholder, som Anne Mette beskriver. Men det er også vigtigt, at kommuner og fagfolk bruger energi på at danne gode rammer for bandemedlemmet når det handler om møder og samtaler. Mette Bjerre fra Aalborg Kommune fortæller, at de har stor fokus på at danne en ramme, hvor bandemedlemmet ikke føler sig presset eller utilpas. Eksempelvis skal bandemedlemmet ikke have et møde nede på politigården, da dette kan skabe unødvendigt stress og pres for bandemedlemmet. Samarbejdet med politiet er vigtigt og derfor mener Mette Bjerre, at man fra start skal skabe gode rammer for at kunne danne en god relation mellem politi og bandemedlem (Bilag 6, s. 7).

Ud fra mit indsamlede materiale fra de forskellige kommuner og fra mine interviews med de kommunale medarbejdere, er det tydeligt at se hvilke barrierer, som de oplever for både bandemedlemmet, men også for fagprofessionelle. Det er barrierer, som tab af fællesskab og indlærte forestillinger, som forskningen og bandemedlemmerne også selv oplever.

7.3.4. Tværgående samarbejde

Et vigtigt element i exit-programmet er samarbejdet mellem politi og kommuner. Samarbejdet skal indeholde og sikre en helhedsorienteret tilgang, hvor relationer og motivation er vigtigt. Dette samarbejde skal sørge for, at exit-programmet bliver mere flydende for bandemedlemmet og samtidig skal aktørerne i samarbejdet dele viden og koordinere indsatsen sammen. Som nævnt tidligere, skal

politiet fokusere på sikkerheden og kommunerne skal fokusere på sociale og praktiske gøremål (Justitsministeriet, 2011, s. 1).

Det tværfaglige samarbejde eksisterer også på tværs af kommuner, hvor man prøver at hjælpe hinanden i den rigtige retning, hvis der skulle opstå forvirring eller hvis der er brug for råd (Bilag 7, s. 12). Der er stor fokus på sparring, så man i fællesskab kan opnå en forståelse for, hvad der er godt og hvad der er mindre godt. Sparringen fungerer som et værktøj til at opnå viden om målgruppen og for at afklare ansvarsområder. Det vigtigste for alle aktørerne i samarbejdet er, at der bliver opbygget tillid og en fælles forståelse, hvilket kræver at det tværfaglige samarbejde fungerer. Samarbejdet er især vigtigt, når der opstår et overlap mellem sikkerhedsmæssige hensyn og sociale hensyn (Bilag 4, s. 8, 13).

Et gennemgående tema i mine interviews med kommunale medarbejdere og politi, er exit-indsatsens succesrate og hvad der muligvis kan forbedres. Kim Kliver mener, at der kan optimeres på forskellige parametre, men en optimering ville være at give kommunerne nogle fonds, som fungerer som en pulje kommunerne kunne trække på. Kim forklarer, at hvis motivationen fra bandemedlemmet er der til at få en kriminalitetsfri tilværelse, så ville mangel på ressourcer og muligheder være en vej tilbage til det kriminelle miljø for bandemedlemmet. Med dette mener han, at hvis kommunerne ikke kan tilbyde en ny bolig eller tilbyde uddannelses- eller jobmæssige initiativer, så vil dette sætte en stopper for succes for bandemedlemmet. En pulje eller fond som kommunerne kan trække på, ville gavne hele exit-indsatsen (Bilag 3, s. 7). Denne holdning deler Mette Bjerre fra Aalborg Kommune, da hun fortæller at politiet har fået en pulje penge til at arbejde med bande-exit, hvilket man ikke har kommunalt og derfor kan der optimeres på hvordan exit-indsatsen er bygget op økonomisk (Bilag 6, s. 3-4).

Som nævnt tidligere, er der nogle bandemedlemmer, som er skeptiske overfor exit-indsatsen af forskellige grunde. Der kan opstå mistillid, exit-programmet kan opleves som et stikker-program eller bandemedlemmet kan rammes af ensomhed. Aktørerne i exit-indsatsen er derfor indstillet på, at der kan eksistere en følelse af at være skeptisk ved det enkelte bandemedlem, men dette kan også opstå ved de fagprofessionelle. Succesraten kan være lav, hvilket betyder at der ikke er så mange som kommer igennem. Dette kan gøre, at de fagprofessionelles arbejde ikke giver en følelse af positiv forandring, og at bandemedlemmerne måske deltager i exit-programmet for at opnå fordele på kort sigt, eksempelvis i form af bedre afsoningsvilkår, bolig eller gældshjælp (Bilag 3, s. 3, 5).

Skovlund og Larsen mener, at en barriere i exit-programmerne er, at fokus er for meget på ydre faktorer, som bolig og beskæftigelse, mens de indre faktorer som identitet og tilhørsforhold, ikke får

så meget opmærksomhed. Dette kan betyde, at exit-indsatsen bliver for organiseret og struktureret, uden at have fokus på de indre faktorer, som kan fylde for nogle af bandemedlemmerne (Skovlund & Larsen, 2021, s. 93–94). Mette-Louise E. Johansen har undersøgt et vigtigt emne, som kan kobles på Skovlund og Larsens pointer om indre og ydre faktorer. Johansen belyser, hvordan samarbejdet mellem politi og kommunale medarbejdere bygger på relationelle strategier, som indeholder både støtte og kontrol. Hun forklarer, at relationerne mellem fagprofessionelle og bandemedlemmer kan fungere som et redskab til motivation, men også til kontrol. Dette kan skabe skepsis for både de fagprofessionelle og bandemedlemmerne (Johansen, 2021, s. 22–45). Dermed peger det på, at skepsis eksisterer flere steder og fra flere parter.

7.3.5. Stempling og mistillid

Et gennemgående tema ved mine informanter og fra det materiale jeg har fået tilsendt fra kommunerne, er stempling og mistillid. Som nævnt tidligere, fortæller både kommunale medarbejdere, politi og bandemedlemmerne selv, at holdningen til exit-indsatsen er negativ og exit-programmet mange gange kaldes for et stikker-program (Bilag 7, s. 5). Bad standing og de sociale spilleregler, som findes i bandemiljøet og som nævnes tidligere i specialet, kan have stor betydning for om et bandemedlem vælger at deltage i et exit-program. Konsekvenserne socialt, personligt og ressourcemæssigt kan være for alvorlige (Bilag 3, s. 3). Kim Kliver beskriver, at bandemiljøet bliver det sociale samlingspunkt, hvor de sociale spilleregler bliver håndhævet og dyrket. Derfor mener han, at det sværeste for bandemedlemmet er at bryde med det sociale miljø, hvor deres venner og deres værdier finder sted. Det kan virke uoverkommeligt for bandemedlemmet at forlade sit sociale netværk og samtidig risikere at ende i bad standing (Bilag 3, s. 4). Derfor mener Jakob Jul, at det er et grundvilkår, at man er tillidsvækkende. Hvis ikke der bliver opbygget et tillidsfuldt bånd mellem aktørerne og bandemedlemmet, kan mistillid fra bandemedlemmet og stempling fra bandemiljøet være en barriere for deltagelse i exit-programmet (Bilag 4, s. 4-5).

7.3.6. Evaluering af exit-indsatsen

Et vigtigt empirisk fund jeg har gjort mig i mit materiale fra aktindsigterne er, at der ikke bliver udarbejdet evalueringer af exit-indsatsen i kommunerne. Dette fund er noget, som de kommunale medarbejdere selv nævner og derfor finder jeg det relevant at have med i analysen. Flere af kommunerne giver udtryk for, at der ikke findes faste procedurer for at følge udviklingen ved et bandemedlem eller for at vurdere effekten ved de indsatser, som iværksættes i exit-programmet. Udfordringer og succeser bliver beskrevet gennem de fagprofessionelles erfaringer og oplevelser, og

derfor er der begrænset dokumentation af hvad der virker og hvem det virker for i praksis (Herning Kommune, 2025, s. 2). Jakob Jul nævner i mit interview med ham, at han godt kunne tænke sig at der var noget mere efter et endt exit-forløb. Han forklarer, at der er flere af bandemedlemmerne, som efter exit-forløbet kan have brug for støtte i lang tid og have nogle, som de kan henvende sig til. Samtidig forklarer han, at der ikke er noget som er formaliseret og systematiseret, og derfor er det svært at have kontakt med mange af dem. Jakob har dog kontakt med nogle af dem, fordi han også kendte dem, inden de deltog i exit-programmet. Men det ændrer ikke på, at han synes, at der burde være noget mere efter et endt exit-forløb (Bilag 4, s. 11).

Ved ikke at evaluere på et endt exit-forløb, kan der opstå en barriere for at optimere og forbedre indsatsen. Det kan være svært at dokumentere på exit-indsatsens effekt og dermed også finde ud af hvilket behov der er for bestemte ressourcer og prioriteringer. Derudover vil den læring og de erfaringer man gør sig fra tidligere forløb gå tabt, hvilket kan betyde at allerede afprøvet metoder og tilgange anvendes igen og igen. Når succeskriterierne ikke er klare og man ikke kan dokumentere resultaterne, vil det være svært for de fagprofessionelle at vide, om deres arbejde giver pote og fører til forandringer. Derfor er det også et fokuspunkt og et ønske for mange af kommunerne at finde tid og ressourcer til at evaluere på exit-forløbet (Roskilde Kommune, 2025, s. 3).

7.3.7. *Sammenfatning*

De fagprofessionelles perspektiver på exit-indsatsen vidner om et arbejdsfelt, hvor støtte, hensyn til sikkerhed og fokus på tværgående samarbejde fylder meget. Kommunale medarbejdere og politi udtrykker stort engagement i arbejdet med at skabe støtte og forandring for bandemedlemmerne. Det tværfaglige samarbejde og sparring, samt betydningen af relationer, bliver fremhævet flere gange. Samtidig viser materialet fra aktindsigterne og min empiri fra mine interviews, at der kan være barrierer og ressourcemæssige udfordringer for de kommunale medarbejdere og politiets arbejde. Stempling og mistillid er især et tema og en barriere, som går igen og som kan påvirke arbejdet med bandemedlemmer. Dette kan være medvirkende til en dilemmafyldt praksis, hvor de fagprofessionelle skal finde en balance mellem at være myndighedsudøvende og medmenneskelige på samme tid (Bilag 4, s. 4-5).

Jeg har gennem mit materiale fra aktindsigterne og min empiri fra mine interviews fundet ud af, at de kommunale medarbejdere udtaler sig meget positivt om exit-programmerne og der sjældent er kritikpunkter fra deres side. Dette kan tolkes på forskellige måder og der kan være forskellige grunde

til, at der ikke bliver formuleret kritik fra de kommunale medarbejders side. Det kan forstås som et udtryk for loyalitet overfor deres arbejdsplads, over for de nationale strategier og over for kommunens samarbejde med politiet. Samtidig kan det også forstås som, at de kommunale medarbejdere er tilbageholdende og ikke vil stille spørgsmålstejn ved exit-indsatsens begrænsninger og resultater. Dette for at tage hensyn til det vigtige samarbejde de har med andre aktører eller for at undgå at vise en indsats uden succes (Bilag 5, s. 5). Det skal selvfølgelig også understreges, at de kommunale medarbejdere måske ikke har en grund til at kritisere exit-indsatsen eller forklare om eventuelle fokuspunkter ved exit-programmet.

Samlet set viser denne del af analysen, at exit-indsatsens succes og effekt ikke kun afhænger af bandemedlemmets motivation, men også afhænger af de fagprofessionelles muligheder for at anvende deres faglighed inden for rammer, som rummer tillid, læring, refleksion og at tæt samarbejde med andre aktører.

8. Diskussion

I følgende afsnit diskuteres dette speciales resultater med udgangspunkt i teoretiske perspektiver og eksisterende forskning på området, som har dannet ramme for specialet. Diskussionen har til formål, at give forståelse for de fund som er i dette speciale, samt reflektere over betydningen af exit-indsatsens arbejde med bandemedlemmer. Jeg er opmærksom på, at fortolkningerne og perspektiverne i dette afsnit er præget af mine egne analytiske fund og vurderinger. Formålet med denne diskussion er derfor ikke at drage konklusioner, men i stedet åbne op for en refleksiv diskussion om hvordan barrierer og dynamikker kan forstås og perspektiveres til en samfundsmæssig kontekst.

8.1. Resultater i specialet og teoretisk refleksion

Mine fund og resultaterne i dette speciale åbner op for, at bandemedlemmernes oplevelse og deltagelse i exit-programmet er forbundet med identitetsmæssige, sociale og strukturelle barrierer. Jeg finder de mest fremtrædende barrierer værende en oplevelse af stemping, subkulturelle bånd og det at miste et fællesskab. Disse fund matcher i høj grad med eksisterende forskning på området, men samtidig bidrager de også med nye perspektiver i forståelsen af, hvordan bandemedlemmer opfatter og oplever mødet med de fagprofessionelle, som koordinerer og varetager exit-indsatsen (Pyrooz & Decker, 2011, s. 419–422).

I forbindelse med stempingsteori, viser mine fund, at mange bandemedlemmer oplever, at deres involvering i bandemiljøet kan have en betydning for måden de bliver mødt på. Trods et oprigtigt ønske om at forlade det kriminelle miljø bag sig, bliver de mødt med skepsis og mistro. Oplevelsen af at blive stemplet som kriminel eller som et bandemedlem kan betyde, at bandemedlemmet fastholdes i det kriminelle miljø og dermed ikke finder motivationen til at involvere sig i exit-programmet (Becker, 1963, s. 1–8). Et særligt interessant fund i dette speciale er, at stemping ikke kun udøves af samfundet og myndigheder, men også er noget som eksisterer fra bandemedlemmerne selv. Dette kan udvide forståelsen af stemping og hvordan den viser, at dynamikker og processer ikke kun kommer fra mennesker ude fra, men også kan opstå inde fra gruppens egne normer og opfattelser. Det kan derfor gøre, at bandegrupperingen skaber et rum for en beskyttende, men også en begrænsende identitet, hvor bandemedlemmerne er med til at holde fast i de roller, som er bestemt i gruppen (Becker, 1963, s. 1–5).

Som nævnt i analysen, hænger det meget sammen med de sociale spilleregler og hierarki, som finder sted i bandemiljøet. De to bandemedlemmer, som er blevet interviewet i forbindelse med dette speciale, giver udtryk for, at det kan være en udfordring for mange bandemedlemmer at definere sig selv uden for bandens trygge og kendte rammer (Bilag 1, s. 3). Denne udfordring kan hænge sammen med de subkulturelle bånd, som udvikles og eksisterer i bandemiljøet. På baggrund af dette, kan man stille spørgsmålstejn ved, hvorvidt exit-indsatsen tager hensyn til og adresserer de psykologiske og sociale dynamikker, som kan være til grund for at bandemedlemmet bliver i den kriminelle tilværelse. Samtidig kan denne problematik også stille spørgsmålstejn ved, om exit-indsatsen og generelle indsatses kun fokuserer på den stemping, som foregår i samfundet og ikke den interne stemping i bandemiljøet i form af hierarki og sociale spilleregler (Cullen et al., 2021b, s. 217–222).

Subkulturteorien bidrager med et vigtigt perspektiv på denne problematik. For bandemedlemmerne har bandemiljøet ikke kun været en kriminel organisation, men det har også givet tilhørsforhold, som har givet betydning, status og beskyttelse. Når bandemedlemmet vælger at forlade miljøet, betyder det samtidig at den sociale base forlades (Jensen et al., 2013, s. 168–170). Dette kan forklare, hvorfor mødet med exit-programmet kan give en følelse af tomrum og stille spørgsmål angående identitet. Det bliver beskrevet af de kommunale medarbejdere og politi, at nogle af bandemedlemmerne kan have svært ved at finde den rigtige vej, når bandemiljøet og relationerne deri, ikke er tilstede mere (Bilag 3, s. 3). Dette harmonerer i høj grad med eksisterende forskning på området, som viser, at vejen ud af det kriminelle miljø ikke kun handler om at sige farvel til det kendte og det trygge, men at det også kræver

en ny start med genopbygning af egen identitet og positive fællesskaber (Skovlund & Larsen, 2021, s. 86–87).

I denne forbindelse er det værd at nævne social læringsteori, da denne teori danner en forståelsesramme for, hvordan kriminalitet og social adfærd dannes og tilegnes gennem interaktion. Individets adfærd formes og dannes i sociale fællesskaber, hvor holdninger, normer og værdier overføres fra det ene individ til det andet individ. Bandemedlemmerne har lært i det kriminelle miljø, hvordan de skal opføre sig og hvordan de skal se på samfundet. Derfor er det vigtigt, at exit-indsatsen skaber en ramme for bandemedlemmerne, hvor de bliver mødt med støttende fagprofessionelle og positive fællesskaber (Cullen et al., 2021a, s. 101–105). Det kan dog diskuteres, om exit-indsatsen evner at tilbyde en ramme, hvor social og positiv læring eksisterer. Hvis bandemedlemmerne, som deltager i exit-programmet, eksponeres i begrænset omfang for rollemodeller og positive fællesskaber, kan der muligvis være en risiko for at bandemedlemmet vender tilbage til bandemiljøet, hvor de kriminelle og sociale læringsmønstre først blev dannet (Skovlund & Larsen, 2021, s. 86–87). Men samtidig vil der måske også være grænser for hvad et exit-program kan facilitere og hvad man kan forvente af nye positive og sociale netværk, når man er et bandemedlem i et exit-forløb. Exit-programmet kan sommetider operere med korte tidsrammer i forhold til bandemedlemmet som deltager og derfor kan det måske være udfordrende at skabe stabile og meningsfulde relationer, som kan matche eller konkurrere med de tætte og langvarige relationer, som bandemedlemmerne kan have haft i bandemiljøet. Derudover har exit-indsatsen mest fokus på praktiske elementer, som uddannelse, ny bopæl og beskæftigelse. Elementer som rollemodeller og nye positive relationer er ikke en del af de tilbud, som bliver præsenteret i rammemodellen for exit-programmer (Justitsministeriet, 2011, s. 11–21). Derfor er det måske vanskeligt for exit-programmer at tilbyde positive fællesskaber og relationer til bandemedlemmet, som vil forlade det kriminelle miljø.

Mine resultater fra dette speciale og eksisterende forskning på området viser, at vejen ud af bandemiljøet ikke er simpel, men derimod er præget af faktorer som kontrol og støtte, samt anerkendelse og stempling. De tidligere bandemedlemmer som er interviewet i forbindelse med dette speciale bekræfter speciales fund, da de beskriver at det kan være meget sværere at opleve følelsen af at miste sig selv og et fællesskab, end at bryde med selve kriminaliteten (Bilag 2, s. 4-5). Den teoretiske ramme i dette speciale viser sig derfor at kunne bidrage til forståelsen af exit-processen, hvor der eksisterer en dobbelthed. Bandemedlemmerne skal kæmpe med en dobbelthed i form af, at der er nogle ydre barrierer, som stempling og mistro, som skal bekæmpes. Samtidig med at bandemedlemmerne kæmper en kamp mod indre barrierer, som eksempelvis at bandemedlemmet skal omdefinere sig selv

og sin livsstil. Denne kamp kan risikere at fastholde bandemedlemmet mellem de verdener, hvor de ikke er en del af banden mere, men de er heller ikke blevet fuldt accepteret i samfundet. Denne kamp mod ydre og indre barrierer kan pege på, at exit-indsatsen for det meste arbejder ud fra en simpel forståelse af forandring. Med dette mener jeg, at det måske kan antages i exit-indsatsen, at en forandring automatisk fører til social succes og tilpasning. Dette speciale kan i praksis vise, at bandemedlemmet med hjælp fra fagprofessionelle kan have brug for hjælp med meningskabelse, tilhørsforhold og identitetsafklaring (Bilag 4, s. 7-8). Som nævnt tidligere, kan det dog diskuteres hvor meget man kan forvente af exit-indsatsen i forhold til sociale tilbud i form af positive relationer og netværk.

8.2. Bandepakkerne betydning

En vigtig og væsentlig pointe i analysen er, at tillid mellem bandemedlemmerne og de fagprofessionelle er en vigtig faktor. Politiet spiller en stor rolle i exit-indsatsen og dette kan vække mistillid ved nogle af bandemedlemmerne. Dette kan relateres til eksisterende forskning, som viser at der er en hårfin balance mellem støtte og kontrol fra de fagprofessionelle. Hvis de fagprofessionelle opleves som værende kontrollerende i stedet for at være støttende, kan tilliden blive brudt og exit-indsatsen kan miste effekt. Samtidig er det nødvendigt med en form for kontrol for, at exit-programmet skal køre og for at sørge for sikkerhed for bandemedlemmerne (Johansen, 2023, s. 297–305). En problematik som lægger sig op af dette kan ses i lyset af den nye bandepakke, som blev vedtaget i 2023 og yderligere styrket i 2024. Her er der fokus på hårdere straffe, øget overvågning og en politimæssig indsats som blev styrket mod bander. Derudover indebærer bandepakken, at der er skærpede straffe for våbenbesiddelse, samt skærpede straffe for vold og ydmygelsesvold (Justitsministeriet, 2023, s. 2–5). Disse tiltag har et kriminalpræventivt formål, men det kan diskuteres om tiltagene forstærker den stigmatisering af mennesker, som forsøger at forlade det kriminelle miljø. Dette fordi der er et større fokus på bandemedlemmer og straf, hvilket muligvis kan skabe en følelse af stempeling ved de mennesker, som er en del af bandemiljøet eller er i berøring med det (Becker, 1963, s. 1–10). Hvis man ser dette fra et exit-perspektiv, kan det skabe barrierer. Tiltagene kan på den ene side sende et signal om, at der er konsekvenser ved at begå bandekriminalitet og på den anden side, kan tiltagene gøre det svære for bandemedlemmere at opleve sig selv som legitime borgere i samfundet, især hvis de gerne vil forlade bandemiljøet (Skovlund & Larsen, 2021, s. 88–92).

Desuden fokuserer den nyeste bandepakke på, at der skal være et tættere samarbejde med politi, kriminalforsorgen og kommunale aktører (Justitsministeriet, 2023, s. 6). Dette kan ses som både en

styrke og en svaghed. For nogle bandemedlemmer opleves samarbejdet som en fordel, da det kan skabe en bedre støtte i overgangen fra fængsel til samfund. For andre bandemedlemmere kan samarbejdet skabe en frygt for overvågning og vække en mistro, som muligvis kan stå i vejen for at deltage i exit-programmet (Bilag 1, s. 5). Dette kan understøttes af social læringsteori, da denne teori fremhæver betydningen af positive og sociale relationer. Hvis bandemedlemmerne oplever, at deres forsøg på at skabe forandring for dem selv ikke anerkendes og accepteres, men bandemedlemmerne derimod oplever kontrol og yderligere sanktioner, kan det muligvis føre til negativ påvirkning og måske modvirke den resocialisering, som bandemedlemmet og samfundet er interesseret i at opnå (Cullen et al., 2021a, s. 101–108). Subkulturteorien kan i denne forbindelse bidrage med en forståelse af, hvorfor nogle bandemedlemmer vender tilbage til bandemiljøet. Netop fordi det er der, hvor bandemedlemmerne oplever respekt, identitet og en social anerkendelse (Cohen, 1955, s. 56–58). Derfor kan der fra et exit-perspektiv ses en hårfin balance mellem kontrol og støtte, som nævnt tidligere.

Når man sammenligner med eksisterende forskning på området og relevante teoretiske perspektiver, viser dette speciale, at imens bandepakkerne kan bidrage til at svække og nedbryde bandernes magt, så er den individuelle rehabilitering og udvikling meget mere kompliceret. Det er vigtigt at opnå forståelse for de sociale og psykologiske dynamikker og processer, som hører til når et individ forsøger at forlade en stærk subkultur (Justitsministeriet, 2023, s. 1–7). I denne forbindelse peger forskning også på, at organisationer, som eksempelvis Café Exit, kan spille en afgørende rolle. Disse organisationer kan netop tilbyde noget, som systemet i form af exit-indsatsen ikke kan, hvilket er en relation baseret på frivillighed, tillid og omsorg. Tilbud og aktiviteter i form af madklub, kultureftermiddage, brædspilscafé og skriveværksted er det som Café Exit kan tilbyde og det er samtidig tilbud, som exit-indsatsen ikke rummer. Derfor kan det argumenteres for at organisationer som Café Exit kan spille en rolle, hvis deres sociale aktiviteter og tilbud kan kobles på exit-indsatsen (Café Exit, 2025).

8.3. Specialets styrker og svagheder

En styrke ved dette speciale er, at der er en kombination af empiriske interviews med fagprofessionelle og tidligere bandemedlemmer, materiale tilsendt fra flere kommuner, observation af en bandesag, samt en relevant teoretisk ramme. Dette giver specialet mulighed for at undersøge og identificere subjektive holdninger og oplevelser, samt undersøge de strukturelle betingelser og rammer for exit-indsatsen. Samtidig giver specialet et unikt perspektiv på, hvordan to tidligere bandemedlemmer oplever

bandemiljøets dynamikker og hvilken opfattelse de har af exit-programmets troværdighed (Bilag 1, s. 5).

Dette speciale rummer også nogle svagheder og en svaghed som har stor betydning for specialet er antallet af informanter. Det er svært at analysere og tolke på mine resultater i dette speciale, når jeg kun har to informanter som selv har været en del af bandemiljøet. Derudover har de to tidligere bandemedlemmer, som jeg har interviewet, ikke været en del af det kriminelle miljø i en del år. Derfor kan deres erfaringer og holdninger afvige fra den opfattelse, som nuværende bandemedlemmer har. Deres mangeårige fravær fra bandemiljøet kan betyde, at nogle af de barrierer, som er beskrevet i dette speciale ikke eksisterer i dag eller det kan betyde, at de barrierer som eksisterer i dag, ikke ses fuldt i min empiri. Når det er sagt, vil jeg mene at min observation i Østre Landsret i en vis grad kan understøtte de to tidligere bandemedlemmers forestilling om, at der i dag foregår den samme form for stempling, som da de var en del af bandemiljøet (*S-2128-24*, 2025).

Der er en del af de kommunale medarbejdere, som beskriver at der ikke bliver evalueret på exit-indsatsen, men at det er et ønske fra mange af dem (Roskilde Kommune, 2025, s. 2). En anden svaghed ved dette speciale er derfor, at der ikke bliver undersøgt betydningen af den organisatoriske del af exit-arbejdet. Med dette mener jeg, at specialet ikke går i dybden med samarbejdet mellem de fagprofessionelle i exit-indsatsen og samtidig ikke undersøger, hvad evaluering af exit-programmet kunne have af betydning for bandemedlemmernes succes i exit-programmet. Uden en systematisk dataindsamling fra de kommunale medarbejdere og fra aktindsigt, er det svært at vurdere og identificere omfanget og betydningen. Derfor kunne en fremtidig undersøgelse måske indeholde en kombination af interviews, observationer, flere kvantitative undersøgelser og mere fokus på den organisatoriske del, for at få en mere helhedsorienteret undersøgelse.

På trods af disse svagheder bidrager specialet med vigtig indsigt i, hvilke barrierer som kan have betydning for bandemedlemmernes deltagelse og succes i exit-programmet. Barrierer som subkulturelle bånd, identitetsudfordringer og stempling kan forklare noget om bandemedlemmernes opfattelse og adfærd. Selvom der kun er to informanter i dette speciale med erfaring som bandemedlem, bidrager de alligevel med et sjældent og unikt indblik. Mine resultater i dette speciale bekræfter, at exit-forløbet ikke kun handler om bandemedlemmernes motivation, men også afhænger af exit-indsatsens og samfundets evne til at finde positive fællesskaber og tilbyde muligheder for forandring.

8.4. Kritisk refleksion over teori og praksis

Fra et teoretisk perspektiv viser specialet, hvordan klassiske teorier har stor forklaringskraft, men at teorierne samtidig må forklares og udbygges for at forstå de komplekse dynamikker og exit-processer, som eksisterer i dag. Stemplingsteorien er god til at forklare de sociale konsekvenser, der kan være ved at blive stemplet, men teorien siger ikke så meget om de psykologiske aspekter, der kan være ved identitetsforståelse og teorien kan overse, at mennesker kan have en egen evne til at bryde med negativ stempling (Cullen et al., 2021b, s. 217–221). Subkulturteorien er god til at forklare tilhørsforholdets betydning og hvad interne normer og værdier kan gøre ved et individ, samt hvordan kriminelle miljøer dannes. Teorien er dog ikke så god til at forklare, hvordan mennesker forlader en subkultur og hvordan disse normer og værdier kan ændres over tid. Samtidig fokuserer teorien på tilhørsforhold og grupperinger, men ikke så meget på, at et menneske kan tage selvstændige valg i gruppen (Cullen et al., 2021a, s. 115–125). Social læringsteori er som sagt god til at forklare, hvordan adfærd læres og ændres gennem påvirkning fra andre, men teorien fokuserer ikke på de samfundsmæssige barrierer og faktorer, som kan have betydning for måden et menneske lærer og påvirkes af andre (Akers & Burgess, 1966, s. 132–133).

Resultater og fund i dette speciale peger derfor på, at der er et behov for en teoretisk tilgang, hvor man tager højde for flere perspektiver og synsvinkler. Med dette mener jeg, at der skal tages højde for individets egne oplevelser og samfundets reaktioner på dette. En måde at gøre dette på kunne være at kombinere mine valgte klassiske teorier med en teori som desistance theory. Denne teori forklarer hvordan og hvorfor et individ stopper med at begå kriminalitet, og fokuserer derfor på de faktorer og processer, som gør det muligt for individet at skabe et kriminalitetsfrit liv. Teorien kan dog komme til at glemme vigtige faktorer, som stempling og diskrimination (Cullen et al., 2021c, s. 594–599). Derfor ville en kombination af denne teori og mine valgte teorier i specialet muligvis kunne styrke forståelsen af de barrierer og dynamikker der kan være i forbindelse med at forlade det kriminelle miljø, samt hvordan samfundets manglende anerkendelse påvirker et individ. Jeg har dog i dette speciale valgt at fokusere på mine tre valgte teorier, da jeg mener at de er relevante og giver en god forklaringsramme i min analyse.

8.5. Speciales bidrag

I det danske samfund handler den offentlige debat om bandekriminalitet for det meste om hårdere straffe og mere overvågning, og derfor kan dette speciale være et bidrag til at forklare og nuancere forståelsen. I den offentlige debat og på baggrund af bandepakkerne ses det, at der er et stort fokus på

at reducere bandekriminalitet, og dette gøres ved at fokusere meget på konsekvenser ved bandekriminalitet. Et eksempel på dette er som nævnt tidligere, at der vil være hårdere og længere straffe ved bestemte lovovertrædelser inden for bandekriminalitet (Justitsministeriet, 2023, s. 4). Dette speciale kan derfor være med til at bidrage med en forståelse for vigtigheden af det sociale rehabiliterende perspektiv, hvor det også handler om at give bandemedlemmerne en vej tilbage til samfundet. Med dette mener jeg, at specialet kan bidrage med et fokus på, at bandemedlemmerne også skal støttes i at skabe nye identiteter og positive fællesskaber.

Derudover kan resultaterne i dette speciale også give udtryk for, at der kan være behov for at styrke civilsamfundets rolle i exit-arbejdet. Dette ved, at organisationer som eksempelvis Café Exit kan fungere som støtte og en hjælpende hånd mellem exit-indsatsen og bandemedlemmerne, da organisationen kan bidrage med relationsarbejde som er baseret på frivillighed og tillid. Et samarbejde mellem organisationer som Café Exit og de fagprofessionelle i exit-indsatsen kunne måske være en måde, hvorpå man kunne skabe et mere troværdigt og inkluderende exit-program. Bandemedlemmerne ved, at organisationer som Café Exit bygger på frivillighed og dette ville måske skabe en større tiltro fra bandemedlemmerne. Samtidig har disse organisationer også tilbud, som måske ville være interessante for bandemedlemmerne. Dog kan det diskuteres om der kan være en risiko, idet at bandemedlemmerne kan komme til at opfatte organisationer som Café Exit som værende for stor en del af systemet og det, som bandemedlemmerne normalt ikke plejer at være en del af. Med dette mener jeg, at hvis der blev etableret et samarbejde mellem organisationer som Café Exit og exit-indsatsen, kan der muligvis opstå en risiko for at bandemedlemmerne ser Café Exit som en fast del af exit-indsatsen, og dermed kan organisationerne miste værdier som frivillighed og fællesskab, som de værner meget om (Café Exit, 2025). Jeg er bevidst omkring, at kommunerne og politiet følger den nationale exit-strategi, og Café Exit er en selvstændig organisation (Justitsministeriet, 2011, s. 1–2).

Slutteligt vil jeg pointere, at dette speciale åbner op for fremtidig forskning og undersøgelse på området, når det handler om optimering og evaluering. Et af resultaterne i dette speciale viser, at kommunale medarbejdere ønsker evaluering efter et endt exit-forløb, således effekten kan dokumenteres (Roskilde Kommune, 2025, s. 2). Samtidig lægger specialet op til, at der gennem en tværfaglig tilgang, hvor kriminologi kombineres med socialt arbejde og et psykologisk perspektiv, fokuseres på at styrke forståelsen af de processer og dynamikker, som kan eksistere i overgangen fra bandemedlem til et individ i en kriminalitetsfri tilværelse.

9. Konklusion

Min problemformulering i dette speciale er ”*Hvilken betydning har barrierer som stempning, subkulturelle bånd og manglende fællesskab for bandemedlemmers deltagelse i og oplevelse af exit-programmer – og hvilken rolle spiller henholdsvis bandemedlemmernes og de fagprofessionelles opfattelse af exit-programmet?*”. Dette er blevet besvaret med udgangspunkt i teoretiske perspektiver og eksisterende forskning på området, og ved hjælp af materiale fra aktindsigt og min empiri fra mine interviews. De vigtigste fund, som dette speciale er kommet frem til er, hvad forskellige barrierer kan have af betydning for, at et bandemedlem forlader det kriminelle miljø eller ikke. Mit speciale peger i retning af, at barrierer som subkulturelle bånd, stempning og manglende sociale relationer har en indflydelse på, om et bandemedlem kan finde motivation og overskud til at forlade bandemiljøet. Betydningen af disse barrierer kan derfor være, at bandemedlemmet fastholdes i bandemiljøet og chancen for et vellykket exit-forløb derfor mindskes. Samtidig har de fagprofessionelle en vigtig rolle i, at gribe bandemedlemmerne og i fællesskab skabe de rigtige rammer for et godt exit-forløb.

Dette speciale bidrager til den eksisterende kriminologiske forskning på området, fordi specialet kombinerer stempningsteori, subkulturteori og social læringsteori i en analyse af exit-dynamikker og exit-processer. Dette speciale bidrager med indsigt fra aktindsigt og interviews, hvor fokus blandt andet er på de fagprofessionelles synspunkter og erfaringer. En analyse af de fagprofessionelles loyalitet og opfattelse af det tværfaglige samarbejde viser, hvordan samarbejdsstrukturer og interne aftaler kan have en påvirkning på exit-indsatsens troværdighed og succes. Endelig bidrager dette speciale med, at der skal være et større fokus på forskning på området, som inddrager fællesskab, tillid og identitet som vigtige faktorer i forståelsen af forandrings- og exit-processer.

På baggrund af min analyse kan jeg konkludere, at barrierer som stempning, subkulturelle bånd og manglende fællesskab har en stor betydning for bandemedlemmernes oplevelse af exit-programmet og deres deltagelse heri. Betydningen er stor, fordi barriererne påvirker bandemedlemmernes motivation, deres tillid til de fagprofessionelle og mulighederne for at blive socialt integreret i samfundet igen. Jeg kan konkludere, at stempning kan skabe ekskludering og manglende tillid, både fra samfundet og fra bandemiljøet, hvilket kan betyde at bandemedlemmet ikke finder motivation til at deltage i et exit-program. Derudover kan jeg konkludere, at de subkulturelle bånd gør det svært for bandemedlemmet at forlade den kriminelle livsstil, fordi fællesskaber og følelsen af tilhørsforhold skaber rammerne for en vigtig del af identiteten. Samtidig kan overgangen fra bandemiljøet til en kriminalitetsfri tilværelse

være svær, hvis ikke bandemedlemmet finder et nyt og positivt fællesskab, hvor ensomhed og tab af tilhørsforhold ikke er til stede.

Jeg kan konkludere, at bandemedlemmernes opfattelse af exit-programmet spiller en stor rolle og er afgørende for deres motivation. Hvis exit-indsatsen opleves som værende kontrollerende og utroværdigt for bandemedlemmerne, kan det skabe dårlig omtale i bandemiljøet og samtidig skabe stor usikkerhed for bandemedlemmet selv. De fagprofessionelles opfattelse af exit-programmet spiller også en stor rolle, fordi de skal sørge for at exit-indsatsen giver et godt indtryk og samtidig skal de føle, at deres arbejde gør en forskel. Med udgangspunkt i min empiri og med fokus på den væsentlige empiriske begrænsning i forhold til at mine interviewede tidligere bandemedlemmers tilhørsforhold til bandemiljøet er mange år tilbage, tyder dette speciale på, at relationelle og sociale barrierer som subkulturelle bånd, stempling og manglende sociale fællesskaber kan påvirke oplevelsen og deltagelsen i et exit-forløb. Overordnet set indikerer specialet, at exit-indsatsens succes handler om hvordan de fagprofessionelle håndterer de sociale og relationelle barrierer, samt at der bliver skabt rammer, hvor bandemedlemmerne har mulighed for at indgå i nye fællesskaber, opbygge en ny identitet og skabe nye relationer. Jeg kan konkludere, at mine fund og resultaterne i dette speciale dog er betinget af det begrænsede empiriske grundlag. Samlet set, peger dette speciale på, at barriererne skaber både opfattelsen af og deltagelsen i et exit-forløb, samtidig med at bandemedlemmerne og de fagprofessionelles opfattelser er betydningsfulde faktorer i hvordan exit-indsatsen virker i praksis.

10. Litteraturliste

- Akers, R. L., & Burgess, R. L. (1966). *A Differential Association-Reinforcement Theory of Criminal Behavior*. Oxford University Press. <https://www-jstor-org.zorac.aub.aau.dk/stable/pdf/798612>
- Andersen, L., Hansen, K., & Klemmensen, R. (2012). Kap. 7 Kvalitativ analyse: Kodning. I *Metoder i statskundskab* (2. udgave, s. 173–187). Hans Reitzels Forlag.
- Becker, H. S. (1963). 1: Outsiders. I *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance* (1. Udgave, s. 1–18). The Free Press, New York, Collier-Macmillan Limited, London.
https://monoskop.org/images/2/2b/Becker_Howard_Outsiders_Studies_In_The_Sociogy_Of_Deviance_1963.pdf
- Bryman, A. (2012). Chapter 24: Qualitative data analysis. I *Social Research Methods* (4. udgave, s. 565–588). Oxford University Press.
- Café Exit. (2025). *Café Exit—Fra indsats til værdsat*. <https://cafeexit.dk/om-os/?cn-reloaded=1>
- Cohen, A. K. (1955). Chapter III A General Theory of Subcultures. I *Delinquent Boys: The Culture of the Gang* (s. 49–72). The Free Press, New York, Collier-Macmillan Limited, London.
https://archive.org/details/delinquentboyscu0000albe_b0g2/page/58/mode/2up
- Cornelius, C. V. M., Lynch, C. J., & Gore, R. (2017). *Aging out of crime: Exploring the relationship between age and crime with agent based modeling*. Society for Modeling & Simulation International (SCS).
https://www.researchgate.net/profile/Christopher-Lynch-2/publication/316580385_Aging_Out_of_Crime_Exploring_the_Relationship_Between_Age_and_Crime_with_Agent-Based_Modeling/links/61f179ef8d338833e398579d/Aging-Out-of-Crime-Exploring-the-Relationship-Between-Age-and-Crime-with-Agent-Based-Modeling.pdf
- Cullen, F. T., Agnew, R., & Wilcox, P. (2021a). Part III Learning to Be a Criminal: Differential Association, Subcultural, and Social Learning Theories. I *Criminological Theory: Past to Present* (7. Udgave, s. 79–126). Oxford University Press.
- Cullen, F. T., Agnew, R., & Wilcox, P. (2021b). Part VI Labeling Theory: Societal Reaction and the

Creation of Criminals. I *Criminological Theory: Past to Present* (7. Udgave, s. 217–252). Oxford University Press.

Cullen, F. T., Agnew, R., & Wilcox, P. (2021c). Part XIII Getting Into and Out of Crime: Life-Course Theories. I *Criminological Theory: Past to Present* (7. Udgave, s. 557–605). Oxford University Press.

Danmarks Domstole. (u.å.). *Tema 5: Kriminalitet og straf—Kriminalitetens mørketal*. <https://gymnasie.kenddinret.dk/tema-5/>

Danmarks Fængsler. (2025, april 8). *Kriminalforsorgen bliver til Danmarks Fængsler*. <https://xn--danmarksfngsler-5lb.dk/om-os/nyt-og-presse/nyheder/kriminalforsorgen-bliver-til-danmarks-faengsler/>

Datatilsynet. (u.å.). *Pseudonymisering og anonymisering af personoplysninger*. Hvad er personoplysninger? <https://www.datatilsynet.dk/regler-og-vejledning/grundlaeggende-begreber/hvad-er-personoplysninger>

Det Kriminalpræventive Råd. (2024, april 10). *Bander og rockere i tal*. https://dkr.dk/ungdomskriminalitet/bander/bander-i-tal#:~:text=En%20unders%C3%B8gelse%20fra%202017%20viser:%20*%20Bandemedlemmer,i%20gennemsnit%2030%20%C3%A5r%20ved%20f%C3%B8rste%20registrering

Det Kriminalpræventive Råd, & W. Jensen, F. (2023, september 21). *Exit fra bander*. <https://dkr.dk/flere-/lokalt-samarbejde/exit-fra-bander>

Det Nationale Exitkontaktpunkt. (2025, marts). *Aktuelle tal*. Upubliceret notat.

DRTV, & Hussein, M. (Instruktører). (2025, januar 12). 1. Livsfarligt fællesskab [Broadcast]. I *Exit bandeliv*. DRTV. https://www.dr.dk/drtv/serie/exit-bandeliv_498256

Gladsaxe Kommune (2025). *Svar på aktindsigt*. Upubliceret notat.

Goffman, E. (1963). *Stigma—Notes on the management of spoiled identity*. Prentice-Hall, Inc.

Englewood Cliffs, N.J.

<https://ia601503.us.archive.org/22/items/in.ernet.dli.2015.264015/2015.264015.Stigma.pdf>

Herning Kommune (2025). *Svar på aktindsigt. Upubliceret notat.*

Hestehave, N. K., Jacobsen, M. H., & Sørensen, A.-S. (2013). Kapitel 10 Rocker- og bandegrupperinger i Danmark: Kultur, konflikter og kriminalitet. I *Kriminologi—En introduktion* (1. Udgave, s. 215–234). Hans Reitzels Forlag.

Ishøj Kommune (2025). *Svar på aktindsigt. Upubliceret notat.*

Jensen, S. Q., Jacobsen, M. H., & Sørensen, A.-S. (2013). Kapitel 8 Subkulturelle, interaktionistiske og kritiske retninger i kriminologisk teori. I *Kriminologi—En introduktion* (1. Udgave, s. 167–192). Hans Reitzels Forlag.

Johansen, M.-L. E. (2021). *Bandeexit i Østjyllands Politi og Aarhus Kommune* (301933; s. 0–84). VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. 978-87-7119-982-6

Johansen, M.-L. E. (2023). Relational Police Work: How Police Officers Work With, On and Through ‘Personal Relationships’ in a Danish Gang Exit Programme. *The British Journal of Criminology*, 292–307. <https://doi.org/10.1093/bjc/azad025>

Justitsministeriet. (2011). *En Vej Ud: Rammemodel for exit-programmer til bande-og rockermedlemmer der ønsker at bryde ud af miljøet.*

<https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2011/Rammemodel.pdf>

Justitsministeriet. (2023, november 8). *Aftale om bandepakke IV - Trygge nabolag i hele Danmark*. 1–7.

Københavns Universitet. (u.å.). *Kildekritik.*

<https://kub.ku.dk/biblioteker/frederiksberg/vejledninger/kildekritik/>

National Enhed for Særlig Kriminalitet. (2025). *Rocker- og bandesituationen i Danmark—Nøgletal*

ved udgangen af september 2025 (s. 0–6). Politi. <https://politi.dk/-/media/mediefiler/landsdaekkende-dokumenter/aktuelt/statistik-og-udgivelser/rocker-og-bandesituationen/rocker--og-bandesituationen-i-danmark-januar-september-2025.pdf>

Pyrooz, D. C., & Decker, S. H. (2011). Motives and methods for leaving the gang: Understanding the process of gang desistance. *Journal of Criminal Justice*, 417–425. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2011.07.001>

Roskilde Kommune (2025). *Svar på aktindsigt. Upubliceret notat.*

S-2128-24 (Østre Landsret 4. november 2025). *Observation.*

Skovlund, H., & Larsen, N. L. (2021). *Bandekriminalitet, tilbagefald og identitetskonflikter—Et kritisk syn på Exit-programmer.* 84–97.

Sutherland, E. H. (1947). *Chapter One—A theory of criminology.* <https://faculty.washington.edu/matsueda/courses/517/Readings/Sutherland%201947.pdf>

Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2015). Kapitel 1. Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I *Kvalitative metoder—En grundbog* (2. Udgave, s. 29–53). Hans Reitzels Forlag.

Aalborg Universitet. (u.å.). *Indhentning og journalisering af samtykke inkl. Oplysningspligt.* AAU Håndbogen - procedure. <https://www.ansatte.aau.dk/regler/organisation/indhentning-og-journalisering-af-samtykke-inkl-oplysningspligt#indhentning-af-samtykke>

11. Bilag

Bilag 1 – Christian Breum

Bilag 2 – Mazdak Fabricius

Bilag 3 – Kim Kliver

Bilag 4 – Jakob Jul

Bilag 5 – Anne Mette Randers, Horsens Kommune

Bilag 6 – Mette Bjerre, Aalborg Kommune

Bilag 7 – Søren Hansen, Esbjerg Kommune

Bilag 8 – Ishøj Kommune

Bilag 9 – Herning Kommune

Bilag 10 – Gladsaxe Kommune

Bilag 11 – Roskilde Kommune

Bilag 12 – Samtykke, Søren Hansen

Bilag 13 – Interviewguide